

Zsebtől

HÍRADÓ

XXX. ÉVFOLYAM, 50. SZÁM

ÁRA: 2 FORINT

1986. DECEMBER 13.

AZ ELMÚLT HÉT

LONDONBA ÉRKEZETT az amerikai külügyminiszter, Shultz, a NATO miniszteri tanácsának brüsszeli ülése előtt megbeszélést folytatott brit kollégájával, Sir Geoffrey Howe-val. „Újjáépítési feladat” — így jelölték meg szakértők a mostani európai látogatás célját. Utban az angol főváros felé, a kíséretében levő újságírókkal beszélgetve, a State Department főnöke visszavonta azt a kongresszusi vallomásában tett kijelentést, amelyben törvényellenesnek minősítette az iráni fegyvereladásból származó nyereség átváltását a nicaragui kontrák kezére. „Ezt nem kellett volna törvényellenesnek neveznem, mert valójában nem tudom, hogy mi történt” — jelentette ki az amerikai külügyminiszter. Amikor megkérdézték, vajon a Szovjetunió nem használhatja-e ki az Egyesült Államok jelenlegi problémáit, Shultz azt válaszolta: „Washington mostani helyzetében nincs semmi gyöngöses, ami kihasználható lenne.” Ellentmondott ennek Weinberger hadügyminiszter, aki elutazott Londonból. Mértékadó források szerint kijelentette, hogy Moszkva a fegyverkorlátozási tárgyalásokon megkísérelheti előnyt szerezni az amerikai válságból.

TÜBB MINT NÉGY ÓRÁN AT hallgatta ki egy képviselőházi bizottság a volt amerikai nemzetbiztonsági tanácsadót. Zárt ülést is elrendeltek, hogy McFarlane olyan részleteket ismertessen, amelyeket a kormányzat titkosnak minősít. Közben a vezetés arra kérésül, hogy büntetlenséget biztosítson a vizsgálat nyomán mindazoknak, akik hajlandók a törvénysértések feltárására. Visszatérve McFarlane vallomására, a nyilvános ülésen a volt nemzetbiztonsági tanácsadó elmondta, már az idén májusban tudomása volt arról, hogy a nicaragui kontrák felfegyverzésére fordítják az iráni szállásokból származó összegeket. Elismerte, a „kapcsolat” ötlete tőle származik, azzal igyekezett azonban indokolni ezt a lépést, hogy „volt bizonyos remény Teheránban a mérsekelt és a terrorizmussal szemben álló elemek megnyerésére.”

ÜZENETET INTÉZETT MANAGUA az ENSZ főtitkárhoz, felkérte őt, küldjön megfigyelőket a nicaragui-hondurasi határra a kialakult súlyos helyzet tanulmányozására. Honduras nagykövete a világszervezetben ugyanakkor — a főtitkárral folytatott eszmecserején — elutasította ezt a javaslatot. Ertesülések szerint a hondurasi államfő telefonbeszélgetésben vitatta meg a problémákat Ortega elnökkel. A managuai vezető ismét felhívta a figyelmet arra, hogy szomszédainak valótlannak információi vannak a határkörzet eseményeiről, megerősítve, a sandinista hadsereg egyetlen katonája sem lépte át a határt. Közben a nicaragui külügyminiszter jegyzékben tiltakozott hondurasi kollégájánál, mert az onnan berepülő harci gépek támadást intéztek nicaragui településeket ellen. A sandinisták vezérkari főnöke újságíróknak kijelentette, ismét megsértették az ország légitérét. Ilyen típusú harci gépek — amelyeket most megfigyeltek — nincsenek a kontráknak — mutatott rá a tiszt. A feszült helyzetben különös jelentősége van a latin-amerikai országok beköltözésének a latin-amerikai Contadora külügyminiszterei megkezdik a már korábban egyeztetett tanácskozásukat Rio de Janeiroban.

ÚJ JAVASLATOT TERJESZTETT ELŐ az Arab Liga külügyminiszteri tanácsa elé a PFSZ a libanoni táborok háborújának befejezésére. Az elképzelés szerint különleges alakulatokat szerveznek több arab ország fegyveres erőiből a palesztin menekülttáborok védelmére. A Palesztinai Felszabadítási Szervezet ugyanakkor indítványozta: állítsanak össze egy bizottságot, amely ellenőrizné minden tűzszüneti megállapodást. A tanácskozáson Sedli Klíbi, az Arab Liga főtitkára a „testvérgyilkos háborúskodás” befejezésére szólította föl az Amalt és a libanoni palesztin erőket.

LENGYELORSZÁGBAN NEM ÜNNEPLIK MEG a szükségállapot bevezetésének 5. évfordulóját, bár az ország vezetésének akkori határozott fellépése, amely megakadályozta a tragédiát, kétségtelenül nagy jelentőségű esemény — mondotta Jerzy Urban kormányzóvivő szokásos nemzetközi sajtóértekezletén. „1981. december 13. évfordulója ünneplés helyett inkább történelmi reflexiókra alkalmas” — mondotta.

A szóvivő emlékeztetett arra, hogy ez év decemberének végén jár le az a határidő, ameddig büntetlenül jelentkezhetnek a még mindig ellenséges főidlati tevékenységet folytatók az illetékes szerveknél. Eddig ötszázan éltek ezzel a lehetőséggel — mondotta.

Urban kérdésekre válaszolva bejelentette, hogy Wojciech Jaruzelski, a lengyel államtanács elnöke előreláthatólag a jövő év januárjában látogat el Olaszországba. Edward Kennedy amerikai szenátor tervezett lengyelországi látogatásával kapcsolatban a szóvivő kifejtette: „függetlenül a látogatás céljától, a lengyel politikai naptár zsúfoltsága miatt ez év decembere nem látszik alkalmasnak a szenátor fogadására.” Utalva arra, hogy Edward Kennedy Lengyelországban hírhedt ellenzéki személyeknek kitüntetését kíván átadni, a szóvivő leszögezte: „a lengyel szemj alkalmas időpontban kész hivatalosan meghívni a szenátort, mert úgy véli, hogy egy ilyen látogatás lényeges hozzájárulás lenne a lengyel-amerikai kapcsolatok normalizálásának folyamatához.”

HATÉKONYABB NYERSANYAG-FELHASZNÁLÁST, az anyag- és energiaráfordítás további csökkentését, a másodlagos nyersanyagforrások jobb kihasználását, a termékek minőségének és műszaki színvonalának emelését sürgette Nicolae Ceausescu, az RKP főtitkára, az RSZK elnöke, a Szocialista Demokrácia és Egység Frontjának elnöke az országos tanács ülésén.

Nem az ellenőrzésen múlik

Napjaink egyik, a fegyverzetkorlátozási tárgyalásokkal szorosan összefüggő, igen fontos kérdése a nukleáris robbantási kísérletek általános és teljes tilalmának kimondása. A Szovjetunió — mint ismeretes — a múlt év augusztus 6-tól többszöri meghosszabbítás után 1987. január 1-jéig egyoldalúan ismételtelen vállalta a moratóriumot, abban bízva, majd az Egyesült Államok is követi a példáját. Ez azonban nem történt meg.

Washingtonban az elzárkózást az ellenőrzés problémáinak megoldatlanságával magyarázzák, mondván, a Föld kérgében végbemenő természetes rengéseket lehetetlen megkülönböztetni a kisebb-nagyobb mélységekben végrehajtott atomrobbantások keltezte rengéshullámoktól. A Reagan-kormányzat természetesen igen jól tudja, hogy ez az érvelése hamis, hiszen maguk az amerikai tudósok cáfolnak rá. Thomas Cochran, a Természeti Erőforrások Védelmi Tanácsa elnevezésű környezetvédelmi szervezet nagy tekintélyű fizikus egyértelműen leszögezte: „A megbízható kontroll problémájának technikai megoldása teljes mértékben lehetséges... A szeizmikus és ehhez hasonló jelenségek észleléséhez, pontos elemzéséhez ma már megvannak a szükséges korszerű eszközök. Mi, tudósok, a saját tapasztalataink alapján győződünk meg arról, hogy egy, a nukleáris kísérleti robbantások általános és teljes betiltásáról kötéendő szerződés betartásának ellenőrzése nem ütközne akadályokba.”

Azok az amerikai szeizmológusok, akik Szemipalatyinszk körzetében — a szovjet nukleáris kísérleti telep közelében — műszeres vizsgálatokat végezhetnek, éppen elég bizonyítékot szolgáltatnak az ottani teljes atomcsendről. A moszkvai Földtani Kutató Intézet megbízásából az Egyesült Államokba (Nevadába és Kaliforniába) érkezett kutatóknak a vendéglátó kollégákkal együtt felállított megfigyelőállomásokon esetleg szintén módjuk lesz adatokkal szolgálni az amerikai föld alatti robbantások folytatódásáról. Ellenőrizni azonban nemcsak a helyszínen lehet. A földrengéstani berendezések napjainkra már olyan fejlettségi szintet értek el, hogy ezekkel akár 2000—3000 kilométer távolságból is regisztrálhatók a mindössze 0,1 kilotonnányi töltetekkel végzett, föld alatti robbantások. (Egy kilotonna azonos ezer tonna hagyományos robbanóanyag energiájával.) Szovjet szakemberek egyébként a saját területen elhelyezett nemzeti technikai eszközökkel egy innen 10 ezer kilométerre, Nevadában végzett kilotonnás erősségű kísérletet is a legnagyobb biztonsággal meg tudták különböztetni minden más földmozgástól.

Az amerikaiaknak szintén vannak olyan eszközeik, amelyekkel figyelemmel kísérhetik a másik fél ilyen irányú tevékenységét, így hát semmi sem maradhat titokban. Ha a földi mérésekben bármilyen oknál fogva bizonytalanság adódna, a felderítő holdakról nyert információk bármilyen kétséget eloszlatnának. Ha még ehhez hozzávesszük, hogy nemzetközi együttműködéssel, összefogással az ellenőrzési rendszer egész komplexumát lehetne kiépíteni (ebben már számos ország felajánlotta segítségét), egyszerűen szertefoszlik minden washingtoni ellenérv. Teljesen nyilvánvaló, itt egyáltalán nem technikai, ha-

nem politikai-katonai kérdésről van szó, magyarul szólva a Reagan-adminisztrációnak az atomfegyverek nagyarányú modernizálását, új típusú nukleáris töltetek kipróbálását álcázó propagandatrükkjeiről.

Az előbb idézett Thomas Cochran, a TASZSZ New York-i tudósítójának adott nyilatkozatában a lényegre tapintott, amikor úgy vélekedett, hogy „a szovjet moratórium meghosszabbítását nagyon hasznosnak és politikailag fontosnak” tartja, mert ebben lehetőséget lát a nukleáris fegyverkezési hajszra ördögi körének megszakításához. Úgy látszik, a washingtoni kormány sehogyan sem akar kilépni ebből a körből. Reagan elnök az Excelsior című mexikói lapban közzétett interjújában világosan értésre adta, miszerint „a nukleáris kísérleti robbantások megszüntetése nem szolgálna sem az USA, sem pedig szövetségeseinek érdekeit”. Kifejtette, a biztonság „most és még hosszabb ideig a hatékony nukleáris elrettentésen nyugszik meg, és ez teszi szükségessé az atomkísérleteket”. Azóta is ez a fehér házi hivatalos álláspont, noha az amerikai közvélemény egyre kevésbé érti, mennyivel lesz nagyobb az Egyesült Államok biztonsága attól, ha még tovább bővítik a tömegpusztító fegyverek arzenálját.

A valóságban, persze, a biztonságra való hivatkozás csupán porhánítás és lepel annak eltakarására, hogy a hadászati támadóerőket még tökéletesebb, még rafináltabb és még pontosabban a célba juttató nukleáris eszközökkel akarják felszerelni. Ezeknek sorába tartozik a tíz atomrobbanófejjel ellátható MX típusjelű interkontinentális ballisztikus rakéta, az egytöltetű „Midgetman” (amelyet helyét rejtetten változtató hordozójárműre telepítik), a Trident-2 haditengerészeti fegyverrendszer, a robotrepülőgépek több változata, és még sorolhatnánk tovább. A szolgálatba állításukkal kapcsolatos munkálatok felgyorsításával egyidejűleg erőltet ütemben folynak az űrhadviselési előkészületek is. A Pentagon illetékesei ugyan azt állítják, a nevadai robbantásokkal csupán ellenőrizni kívánják a már meglévő atomtöltetek működési megbízhatóságát. Valójában mintegy 80 százalékos kifejezetten az SDI-jal, a „csillagháborús” tervekkel, pontosabban az űrhadviselési megsemmisítő eszközök új energiaforrásaiknak kutatásával kapcsolatosak a kísérleti robbantások.

Nos, ez hát a valódi háttere annak, hogy a Reagan-kormány miért nem csatlakozott a moratóriumhoz.

Belgrád nem tér el a stabilizációs tervtől

— Nincs időnk arra, hogy újra kezdjük a már lezárt vitákat, újra megvitassuk a már elfogadott határozatokat, programokat és irányelveket. Ez késleltetné a tényleges munkát — jelentette ki Branko Mikulics.

A jugoszláv kormány elnöke a Harcos Szövetség országos elnökségének belgrádi ülésén szólt fel. Az ország jövő évi népgazdasági tervét ismertető beszédének fenti megállapítása válasz a Jugoszláv Szocialista Szövetség (népfront) országos választmányáé néhány tagjának arra a javaslatára, hogy vizsgálják felül és módosítsák az 1983-ban elfogadott hosszú távú gazdasági stabilizációs programot.

Tunézia a választások után

Most, hogy a parlamenti választások rendben lefolytak, némileg megnyugodtak a kedélyek Tunéziában. A viták azonban nem ültek el. Továbbra is nyitott kérdés, ki fogja követni az elnöki székben a meglehetősen koros Burgibát, és mi módon sikerül majd felélnökíteni a több éve pangó nemzetgazdaságot.

A novemberi választásokat a kormányzó Szocialista Desztur Párt (PSD) elsősorú többséggel nyerte, megszerezve mind a 125 parlamenti mandátumot. A nagy győzelem szépséghiába, hogy egyetlen ellenzéki párt sem indult. Még a kicsiny Népi Egység Pártja (PUP) is bojkottálta a választásokat. Másrészt pedig Burgiba, a PSD alapítója jól összeszedte pártját az erőpróbára, sőt az 1981-es választásokon bevált taktikához folyamodott. Az öt évvel ezelőtti földcsuszamlásszerű győzelembe alaposan belejárt az is, hogy a voksolást megelőzően a szélsőséges hatalomátvételi terveiről terjesztettek híreket. Iszlám radikálisokról ezúttal is gyakran esett szó, de nem csupán a választási küzdelmekben.

A két esztendővel ezelőtti tüntetés, amikor a muzulmán jelszavakat kiáltó utcákra vonult tömeg a kormányral visszavonatta a kenyér árának emelését, intő példaként került szóba a Nemzetközi Valutaalap (IMF) folyó tárgyalásokon is. Rasid Szfar miniszterelnök párhuzamot vont a kormány gazdasági terveivel és az akkori intézkedések között: a nyáron jóváhagyott program szerint emelkedik az ipari és mezőgazdasági dolgozók bére, a családi pótlék, és a nyolcvanezer lesgzegényebb háztartás segélyben részesül. A Tunéziában „politikai termékek” minőségű kenyér és sütőolaj árát csak fokozatosan emelik az elkövetkező öt év során.

Az 1987—91-es időszakot felölöl középtávú tervről már tavaly szeptemberben megkezdődtek a tárgyalások a Világbankkal és a Nemzetközi Valutaalappal. Júliusban azzal a kéressel fordult a kormány a két pénzintézethez, hogy üte-

mezzék át az ország hitelezését. (Tunézia adóssághalmozása 4,8 milliárd dollár.) Az indok az olaj árának drasztikus esése, a gyenge gabonatermés és a katasztrófálisan alakult idegenforgalom. A tervezésügyi és pénzügyminiszter, Ismail Kelil már évek óta a gazdasági liberalizálását és az olajexporttól való függetlenítését szorgalmazza, de erre csak most készült átfogó program. Ennek megvalósítását — a hitelezők bárhol is szorgalmazzák — megghiúsíthatják olyan politikai események, mint az 1984-es kenyérlázadás vagy Líbia amerikai bombázása, amely miatt a nyugati turisták elkerülték Észak-Afrikát. De Kelil terveinek megvalósítása attól is függ, mennyire tudja elfogadtatni azokat az elnökkel.

A bejáráhatas Burgibához rendkívül fontos tényező a tunéziai politikai gyakorlatban, mint azt a nyáron Mzali miniszterelnök megrészé is jelezte. Mielőtt a bukott politikus elhagyta az országot, azt nyilatkozta, hogy kegyvesztettségének előidézője Szaida Szasszi, Burgiba unokahúga, aki egész egyszerűen megakadályozta, hogy négyévesközött beszélhessen az elnökkel.

A reform így áldozatul eshet a legmagasabb méltóságot jelentő székért folytatott küzdelemnek. Burgiba rossz egészségi állapotára enged következtetni, hogy az elmúlt időszakban fontos politikai eseményekről maradt távol. Az alkotmány szerint az elnököt szükség esetén a kormányfő helyettesíti, de tuniszi források tudni vélik, hogy Szfar pozíciója sem biztos. Tekintve, hogy a választások most zajlottak le, az esetleges új elnök mandátumáról legközelebb csak 1991-ben dönthet az elektori testület. Ezért kap különös jelentőséget, hogy Burgiba kit nevez ki miniszterelnöknek, vagyis utódjának. Több önjelölt is akad: Hedi Mabruk külügyminiszter, Mohamed Szajah, a lakásüggyek iránvivője, vagy éppen az elnökhöz legközelebb álló Manszur Szkiri, aki Burgiba magántitkárságát vezeli.

„IRÁNI KAPCSOLAT”

Független ügyész vizsgálja a visszaéléseket

Az amerikai kongresszus vezetői meglepedéssel fogadták, hogy Reagan elnök végül is hajlandó volt független ügyészt kinevezni az Iránban történt fegyverszállításokkal kapcsolatos visszaélések feltárására. Mind Robert Byrd és Jim Wright, mind Robert Dole és Robert Mitchell, a Demokrata, illetve a Köztársasági Párt kongresszusi csoportjának vezetői úgy vélekedtek, hogy az elnök végül is hajlandóan mutatkozik megtenni a szükséges lépéseket. A demokrata párti vezetők azonban sürgették, hogy Reagan vegye az a szükséges „nagytakarítást” is a Fehér Házban, és távolítsa el tisztából minden olyan személyt, akinek köze volt az ügyhöz. A demokrata vezetők nem is titkolják, hogy elsősorban Donald Regannek, a

Fehér Ház politikai apparátusa vezetőjének távozását szeretnék. Sajátos módon még az amerikai jobboldal egyik politikai tekintélyének számító volt ENSZ-nagykövet, Jeane Kirkpatrick is úgy vélekedett, hogy Regannek távoznia kell a rendezés érdekében.

A függetlenített ügyész az amerikai jogszolgáltatás sajátos intézménye: arra szolgál, hogy a vizsgálati eljárást a lehetőségekhez képest mentesítsék a politikai és egyéb befolyástól. Bár az eljárás a legismertebb az emlékezetes Watergate-ügy kivizsgálásakor vált, más esetekben is alkalmazták már.

A lehetséges törvénysértések közé tartozhat az, hogy a fennálló kongresszusi rendelkezések ellenére hivatalos támogatást nyújtottak a nicaragui ellenforradalmároknak felfegyverzésére. Ugyancsak a törvénysértés gyanúja áll fenn azzal kapcsolatban, hogy a titkos akciókról nem értesítették a Kongresszust, noha azt a nemzetbiztonsági törvény kötelezően teszi a kormányzat számára. Végül törvénysértésnek minősülhet maga a fegyvereladási üzet is.

A szenátusnak a titkos akciókkal és a felderítési kérdésekkel foglalkozó különbizottsága már megkezdte saját vizsgálatát John Poindexter volt nemzetbiztonsági főtanácsadó meghallgatásával. Poindexter azonban nem tett eskü alatti vallomást, hanem csupán „beszövegett” a bizottság tagjainak. Előzőleg az ügy főszereplőjének kiküldött Olivert North alezredes, a tanács volt vezető munkatársa egy alkotmányos eljárásra hivatkozva megtagadta a vallomást.

Környezetünk védelmében

Közeledek az év vége és ez a számadások és a további feladatmeghatározások ideje a környezetvédelemben is. Gondjaink ellenére számos eredményt, biztató változást könyvelhetünk el e téren. Mindeket megelőzően megemlítem — a további munkához lendületet ad —, hogy a környezetvédelem mindinkább az állami és politikai munka rangjára emelkedik, s a társadalom is egyre tevékenyebben veszi ki a részét a feladatok megoldásából.

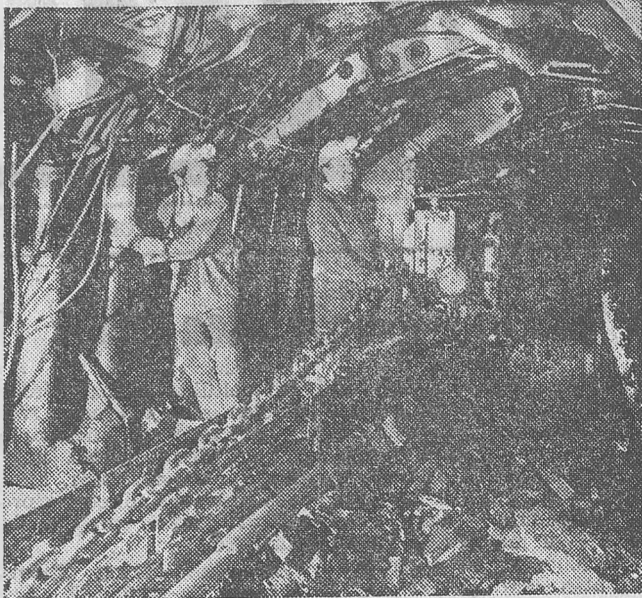
A közelmúltban több fontos politikai-kormányzati állásfoglalás született a kérdésekről. Többek közt, áttekintette a kormány környezetünk állapotát, a környezetgazdálkodás, -fejlesztés, a tudatformálás helyzetét és problémáit; újrászabályozták a központi és a tanácsi környezetvédelmi alap képzését és felhasználását; módosították és kiegészítették a természetvédelemlről szóló törvényerejű rendeletet.

A gyakorlati munkában is jelentős előrelépésről lehet számot adni. Kimunkálták a hetedik öt éves terv kiemelt feladatainak — a légszennyezés mérséklésének, a vízvédelemnek

és a veszélyes hulladékok kezelésének — végrehajtására irányuló cselekvési programokat; s a különböző szakterületeken erősödött az ágazatok közötti együttműködés is.

E kérdésekről, valamint a környezetvédelem soron levő komplex feladatairól tanácskoztak az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatalban — dr. Ábrahám Kálmán államtitkár vezetésével — a hivatal felügyelői, a nemzeti parkok igazgatói és a megyei környezet- és természetvédelmi titkárok.

Az értékeket megállapította: bár reménytelő keltő munióival folytatódhat a munka a jövőben, a feladatok nem csekélyek. Hazai teendők mellett nemzetközi kötelezettségeink teljesítése is napirenden van, így például a levegő kén-dioxid-tartalmának csökkentésére irányuló, országok közötti együttműködési szerződésből ránk háruló feladatok megoldása nagy erőfeszítést igényel. Valamint 1987-ben — ez eredményeink elismerése is — hazánk lesz a házigazdája a veszélyes hulladékok kezeléséről tanácskozó világkonferenciának is.

Frontfejtés a várpalotai bányáüzemben

Több mint egy évvel a földrengés után Helyreállítások Berhidán

Az elmúlt évi földrengés — epicentruma Berhida volt — összesen 720 négyzetkilométernyi területet érintett, ahol húsz településen 132 ezer ember él. A 370 hajléktalanná vált család jelentős részét (224-et) Veszprémben helyezték el az átadás előtt állt OTP-lakásokban, száz családnak Várpalotán adtak átmeneti otthonot. Sokan rokonainknál, ismerőseiknél kaptak hosszabb-rövidebb időre szállást.

Az augusztus 14-i földrengést több mint kilenc hónapon keresztül utóregések követették, amelyeknek következtében a kár nagysága meghaladta az 1,5 milliárd forintot. A tanácsi közintézményekben 450, a magánlakásokban 300 millió forint kár keletkezett. A megsérült állami lakások zöme 676 volt. Az Állami Biztosítási mezei igazgatóságához már jóval több mint 20 ezer kárbejelentés érkezett a rászorulóktól, akiknek 166 millió forintot juttattak. Tetemes összeget fizettek ki az állami vállalatoknak is, elsősorban a Peremartoni Vegyipari Vállalatnak.

A Minisztertanács döntése alapján a tanácsi közintézményekben és állami bértelekben keletkezett károk helyreállítására központilag 628 millió forintot kapott Veszprém megye. A társadalmi összefogásból csaknem 50 millió forint jött össze. Az utóregések azonban újabb károkat okoztak, így a helyreállításhoz még 145 millióra lenne szükség.

Hol tart jelenleg a helyreállítás, hiszen a feladatok nem csupán Berhidán, hanem még öt másik községben is bőven adódtak?

Robotgyártás vállalati összefogással

Együttműködési szerződést kötött a Technoimpex Külsőkereskedelmi Vállalat a Győri Rekaré Mezőgazdasági és Mechatronikai Gépgyárral, valamint a Videoton Elektronikai Vállalattal ipari robotok és robotokkal működő technológiai rendszerek fejlesztésére, gyártására és értékesítésére. A megállapodás alapján a győri üzem az alapgépek előállítására vállalkozik, a Videoton a robotvezérléseket készíti majd, a Technoimpex pedig a komplett robotrendszerekhez exportpiacot keres.

A Rekaré gyárban tavaly kezdtek meg licenc alapján egy ivhegesztőrobot előállítását. az együttműködésben részt vevő vállalatok ezt tekintik a következő évek fejlesztési munkáinak alaptípusának.

Hazánk a robotok előállításában és alkalmazásában elmaradt a fejlett ipari országokhoz képest. Az együttműködés gyorsíthatja a robotgyártást és e berendezések elterjesztését.

A tanácsi közintézményekben és állami lakásokban keletkezett károk helyreállítása jó ütemben halad — kaptuk a tájékoztatást Csermák Zoltántól, a megyei tanács építési és vízügyi osztályának helyettes vezetőjétől. — Néhány létesítmény és lakás helyreállításával azonban csak jövőre végeznek az építők. Ide tartozik a balatonalmádi öt munkahelyes orvosi rendelő, a szentkirályszabadjai és csajági általános iskola, a küngösi faluház is.

A berhidai csecsemőotthon — Veszprémben kaptak átmeneti helyet — új épületét a jövő év végén adjuk át. A széles körű összefogás eredményeképpen a sérült lakások több mint 60 százalékát helyreállították a nyár végére, megkezdődhetett a vízszaktörtés. A kezdeti komoly társadalmi segítség ez év tavaszától igencsak alábbhagyott. A jelentős szakmunkahány miatt ma már korántsem olyan folyamatos a helyreállítás üteme, mint annak előtte. Éppen ezért bevonjuk egy-egy rész munka elvégzésébe a megyei városgazdálkodási vállalatokat, továbbá foglalkoztatni fogunk gazdasági munkaközösségeket, termelőszövetkezeti szakcsoportokat is. Sokan váltak hajléktalanná az albérlok közül is, ezért az döntés született, hogy számukra Berhidán 14, Balatonkenesén 4 komfortos családi bérlakást építünk. Berhidán nyolc otthon építését már elkezdték.

A Peremartoni Vegyipari Vállalatnál keletkezett károk 454 millió forintot tesznek ki. Hetvenkét panellakás épül azoknak, akik már végleg nem költözhetnek vissza egykori otthonukba. A vállalati lakások többségének újjáépítése ez év végéig befejeződik.

Singer varrógépek Magyarországon?

Singer varrógépek kooperációs gyártásáról, illetve magyarországi forgalmazásáról tárgyal a Skála Word Trade a Polygon osztrák kereskedőházzal — tudtuk meg a Skála és a Polygon közös budapesti Singer-bemutatóján. Az elképzelések szerint egy kooperációs szerződés keretében esetleg Magyarországon gyártanának Singer koffereket, kötőfűszűket, amiért cserébe az osztrák fél komplett varró- és kötőgépeket szállítana. A belföldi fizetőképes keresletre utal, hogy a Polygon felmérése szerint évente több ezer magyar turista vásárol Bécsben úgynevezett interlock-betéttel ellátott Singer varrógépet. A tárgyalásokon szóba került magyar bűtörököt, kötőpárok szállítása is Singer-gépek ellenében. A patinás amerikai céget Isaac Singer 1851-ben alapította Bostonban (az ő nevéhez fűződik többek között a részletfizetési kedvezmény feltalálása). A Singer European Home Product nevű vállalat 11 nyugat-európai országban forgalmaz varrógépeket,

Felmérés a fiatalokról

A nyolcvanas évek első felét az ifjúság helyzete iránti fokozott érdeklődés jellemezte. Ez főként azzal magyarázható, hogy a gazdasági viszonyok nehezebbé válása bizonyos rétegek — így a fiatalok (család-alapítók) és a nyugdíjasok — helyzetét igen érzékenyen érintette. Az utóbbi évek ifjúságkutatási elemzései egyértelműen kimutatták, hogy az újonnan pályára lépő és családalapító nemzedékek anyagi-egzisztenciális helyzete rosszabbodott. Az új körülmények között nagymértékben megnövekedett — egyéni és társadalmi méretekben — a szülők szerepe. A Központi Statisztikai Hivatal 1984-ben vizsgálatával a 15—34 év közötti fiatalok 1 százalékát kereste meg.

A növekvő mértékű szülői támogatás ellenére sem javult a fiatal generációk lakáshelyzete. A 30-34 éves, házas fiatalok egyötödének nincs önálló lakása.

A fiatalokat — 10-14 éves korukban — általában (87 százalék) együtt élő szülők nevelték. A vizsgálat alap-

ján elmondható: azok a fiatalok vannak a legkedvezőtlenebb helyzetben, akik alacsony jövedelmű, fővárosi segédmunkáscsaládban születtek.

Budapesten szinte általános, hogy a szülők jövedelmi helyzetének romlásával párhuzamosan csökken a szülők között a külön-munkát vállalók aránya. A magasabb jövedelmű réteg-nél gyakoribb a külön-munka vállalása.

A családok többségében ma már fokozott igény van a közös szabadidős tevékenységre, azonban az adatok szerint a fiatalok kevesebb mint egyharmadának volt módja közös nyaralásra. Ugyanez a helyzet a hétvégi kirándulásoknál is. A külföldi együtt utazás még ritkábban fordul elő. A szabadidős tevékenység elterjedtségét tekintve sajátságos hierarchikus sorrend alakult ki. A sor elején a vezető és értelmiségi, a végén a mezőgazdasági fizikai származásúak állnak, a közöttük élő szülők nyolc-tízszeres.

Fővárosi temetők

Fejlesztésre, fenntartásra nyolcszázmillió

A modern nagyváros a születéstől az elmulásig gondoskodik lakóiról. Intézmények egész sora szolgálja az életben aktívan ténykedőket, de hasonló intézmények gondoskodnak arról is, hogy az elmulás körüli teendőket kulturáltan, a kegyelet kötelességeivel megőrizve megőrizze a szabályainak megtartásával végezhesse el. Ennek fontosságát, az ezzel kapcsolatos közérdeklődést jelzik azok a viták is, amelyek az utóbbi években a budapesti temetők állapotával kapcsolatban kialakultak. Ezt a mindenkit érintő témát tárgyalta meg a Fővárosi Tanácsának Végrehajtó Bizottsága is.

A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a lakosság igényeinek kielégítésére tett jelentős erőfeszítések ellenére sem sikerült eddig megoldani sok, évek óta napirenden levő hiányosságot. Változatlanul nem kielégítő a temetők tisztasága, elhanyagoltak az utak, sok helyen elavult a vízhálózat, és gyakran követnek el hibákat a szertartásokban, néha a temetői dolgozók magatartása is kegyeletserető.

A Fővárosi Tanács 1982-ben és 1983-ban átfogóan vizsgálta a temetők állapotát. E vizsgálatok eredményeként megállapították, hogy a Fővárosi Temetkezési Intézet a VI. ötéves tervben rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat nem tudta ütemesen felhasználni, a beruházások késnek a nem megfelelő előkészítés és szervezés miatt. Hasonlókat állapított meg ebben az időszakban a Fővárosi Népellenőrzési Bizottság is. A feltárt hiányosságok megszüntetését célzó intézkedési terv nyomán mára elmozdult látszik a holtpontról a temetők helyzete.

A téli gázellátáshoz

Feltöltötték a tárolókat

A Nagyléplényi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat felkészült arra, hogy a téli csúcsidőszakban gondoskadjon az Ipar és a háztartások energiaellátásáról.

A fűtési idény kezdetére feltöltötték a kardoskúti és a hajdúszoboszlói föld alatti tárolókat. Kardoskúton 143 millió, Hajdúszoboszlón 744 millió köbméter gázt tárolnak a keményebb hidegek időszakára. Az ülési gázüzemben nyolc új gázvezeték kötötték be, így teljesítménytíz százalékkal, vagyis napi 4,5 millió köbméterrel növelték. Az év második felében kezdte meg a termelést a legújabb penészléki gázmező.

Az algyői mezőn, ahol csökkent a rétegnyomás, a nyomásfokozáshoz szükséges újabb kompresszorüzem bevezetésén dolgoznak. A vállalat a Nagyléplényi térségi gázvezetékkel a téli csúcsfogyasztás időszakára napi 35 millió köbméter földgázt árállíthat be az országos távvezeték hálózatba.

Az általános iskolások harmada igen alacsony szinten jut túl tanulmányain

Az értelmi fogyatékos gyermekek iskoláztatásának helyzetét, valamint a tankötelezettségi törvény végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok tapasztalatait vitatták meg a Hazafias Népfront Országos Elnöksége Pedagógiai Bizottságának ülésén, a HNF Országos Tanácsának székében.

Hazánkban 67 diákotthonos tanintézetben, 92 önálló iskolában és 461 speciális, általános iskolában szervezett osztályban foglalkoznak differenciáltan, azaz a képességeiknek megfelelően az értelmi fogyatékos gyermekekkel — hangsúlyt a vitáidöntőben. A mintegy 40 ezer tanuló képességfejlesztését külön nevelési-oktatási terv szerint, a szellemi adottságokhoz igazodó tankönyvekkel, taneszközökkel végzik. Iskolázatásuk fő gondja: kevés az erre szakosodott önálló iskola, s így egyre több általános iskolában válik szükségessé több évfolyamot összevonó osztályok szervezése. Súlyosbítja a helyzetet, hogy az értelmi fogya-

tékos gyerekekkel foglalkozóknak csupán 41 százaléka gyógypedagógus.

A tankötelezettségi törvény végrehajtását az idén vizsgálta meg a Központi Népellenőrzési Bizottság, s ehhez kapcsolta összehasonlító elemzését a Művelődési Minisztérium. A vizsgálatok tapasztalatairól szóló jelentést megvitatta, a bizottság ülésén elhangzott: az oktató-nevelő munka feltételeit a társadalom igyekezett a körülményekhez képest megteremteni. Ennek ellenére a tankötelezettségi törvény hatékony végrehajtásában nem sikerült meggyőző haladást elérni, egyes területeken megtorpanás, sőt néhol visszaesés tapasztalható. Egy-egy korosztály 15-20 százaléka nem végzi el időben az általános iskolát, évfolyamonként 25-30 százaléka tehető azoknak a száma, akik elfogadhatatlanul alacsony szinten jutnak túl alapfokú tanulmányaikon. Ezeknek a fiataloknak nehezükre esik az írás, az olvasás, a számolás.

Új vendéglátóipari iskola nyílik

Szakácsok is, pincérek is

„A kellenél több közép- és felsőfokú vendéglátóipari szakembert képeznek nálunk.” A kijelentés Vránich Istvántól, a HungarHotels Lővéregységének igazgatójától származik. Talán mégis ellentmondásnak tűnik ezt olyan szakembertől hallani, aki egy — a közeljövőben megnyíló — vendéglátóipari szakközépiskola létrehozásánál bábáskodott.

Azokból a minőségi szakemberekből van hiány, akik — ha a helyzet úgy kívánja — a legkevésbé kedvelt fizikai munkát is képesek és hajlandók elvégezni — mondja.

Sopronban egy — a vendéglátóiparban ma még nem létező — új iskolaformát honosítanak meg, a HungarHotels támogatásával. A szakmunkásképzés továbbfejlesztési koncepciójába szervesen illeszkedő elképzelések alapján kollégiumi ellátást is biztosító iskolát hoznak létre a Pannónia Szálló belső udvarán. Ehhez kapnak támogatást a Belkereskedelmi Minisztérium szakmunkásképző alapjától is. Az új alma mater a Soproni Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet kihelyezett önálló tagozataként fog működni a HungarHotels oktatási intézményeként. A nebulókat jövő év

szeptemberére várják, így értehető, hogy a jelenlegi elképzelésekhez képest most is található némi módosítás a megvalósításban.

A diákok — a jelenlegi gyakorlattól eltérően — szakács és felszolgáló végzettséget is szereznek egyszerre, a képzés a szakács szakmára mint alapszakmára épül elsősorban — tájékoztat Vránich István. — A kétfajta képzés tantervének áttekintése után rájöttünk, hogy az átfedések elhagyásával három év alatt — igaz, némiképp nagyobb óraszámmal — megvalósíthatjuk ezt a képzést. Az is előnye, hogy a HungarHotels majdnem 2 millió forinttal fedezi működési költségeinket, így elmondhatjuk, hogy a terheket is ott viselik, ahol a szakembereket képezik.

Az első — kísérleti — évfolyam jövő év őszén indul, a tervek szerint huzsonhat fiátanulóval. Most járjuk az országot, keressük a jelentkezőket, akik természetesen levélben is fordulhatnak hozzánk. Külön kikötés, hogy Sopron környékiek nem jelentkezhetnek — így is az egységesebb szemléletet próbálják kialakítani a tervek szerint reggel 10 estig szóló programokat állítunk össze a tanulóknak.

A családjogi törvény módosítása

Mint ismeretes, az országgyűlés őszi ülészakán napirendre került a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény módosításának tervezete. Az országgyűlés megvitatta és elfogadta a módosító rendelkezéseket, amelyek 1987. július 1-jével lépnek hatályba. Sorozatunkban arra igyekszünk választ adni, mi tette szükségessé a családjogi törvény módosítását, milyen célokat szolgálnak az új szabályok, mi ezek lényege. Természetesen ahhoz, hogy átfogó magyarázatot tudjunk adni, a módosítások mellett ki kell térnünk a nem változtatott szabályokra is.

A társadalmi-gazdasági élet változásai a családi élet, a családi viszonyok terén is éreztetik hatását. Ez a hatás lehet pozitív vagy negatív. A család a társadalom legkisebb egysége, ezen belül a férj és a feleség és gyermekeik, mint egység, érzékenyen reagálnak minden társadalmi-gazdasági változásra. A családon belül is elvileg a közös érdeknek kellene érvényesülnie az egyéni érdekekkel szemben, mégis egyre gyakoribb, hogy a családon belüli egység, a harmonia felbomlul, a „holtodiglan-holtomiglan” kötött házassági kötelék meglazul és szétszakad.

Váltságban a család intézménye? Ha csupán azt az egyetlen statisztikai adatot nézzük, hogy Magyarországon a 15 éves vagy annál idősebb népesség 64,3%-a házas (11%-a özvegy) és 6,2%-a elvált, azt hinnénk, minden rendben van, hiszen a többség házasságban él vagy él, s a 11%-nyi özvegy is csak a sors akaratából volt kénytelen házastársától megválni. Ha azonban azt is hozzátesszük, hogy 1949-ben még csak 1,3% volt az elváltak aránya, 1960-ban már 2%-a, s ez az évek során állandó emelkedést mutatva az 1986. január elseji állapot szerint elérte a 6,2%-ot, már egyértelmű, hogy a család bomlása, a válások száma évről évre emelkedik. A válások számának emelkedésével együtt jár az életjárási kapcsolatok emelkedése, nagyobb mértékben csökken a születendő gyermekek száma, növekednek az elvált szülők gyermekeivel kapcsolatos problémák, nő a veszélyeztetett gyermekek száma. A családi kötelek lazulása vagy szétbomlása gyermeknevelési, beilleszkedési, anyagi és egyéb problémákat vet fel.

A választ követően sokasodnak a gyermek láthatásával, eltartásával kapcsolatos viták, jogilag kimondják a választ, a lakásproblémák miatt azonban a volt házastársak kénytelenek továbbra is egy lakásban élni. Ez mindennapos veszekedésekhez vezet, aminek megint csak a gyermek látja kárát.

A tartásdíj fizetésére kötelezett szülő kifogásolja, hogy a gyermek láthatásában megfelelő jogokat nem biztosítanak neki, ugyanakkor munkabéré-

ből, sőt minden külön jövedelméből külön-külön levonják a fizetendő szálalékok, s folytathatnánk tovább a sort.

1000 házasságkötésre 1960-ban még „csak” 187,3 válás esett, 1985-ben pedig már 400,2 volt a válások száma. 1985-ben 73 238 házasság kötöttet, ugyanakkor a bíróságok 29 309 házasságot bontottak fel. Ha ehhez hozzátesszük az évi 68 232 halálozás miatt megszünt házasságokat, kiderül, hogy 1985-ben, de már évek óta mintegy 24 000-el csökken a házasságban élők száma. A Magyar Népköztársaság alkotmányában egyértelműen kinyilvánítva, hogy védi a házasság és a család intézményét. Ilyen kedvezőtlen, a családot, a gyermekeket érintő hatások ellen, a jogi szabályozás segítségével is indokolt fel lépni és a társadalmi-gazdasági viszonyokat jobban szolgáló szabályokkal kell az elavult rendelkezéseket felváltani. Ez a módosítási szándék nem újkeletű. A családjogi törvény most elfogadott módosításainak munkálatai már korábban, még 1980-ban megkezdődtek. Hosszas társadalmi és szakmai viták után kristályosodott ki a mostani módosítás lényege és célja, amint azt a törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indoklás is kifejti: „a házasság és a család intézménye hazánkban alapvetően betölti a rendelkezését, de a család működési zavarai jelentős társadalmi problémákat okoznak.

Különösen a népesedési helyzet kedvezőtlen alakulása, a gyermekek szocializálódásának fogyatékosai, veszélyeztetettsége, s egy sor társadalmi beilleszkedési zavar (pl. alkoholizmus, bűnözés, stb.) függ össze a családi élet problémáival. A családi kapcsolatok lazulására, a családbomlások növekedésére utal, hogy évek óta nő a válások, ezzel együtt a válással érintett gyermekek száma, a házassági kötődés, a házasságok csökkenése.

Egyre többen választják a házasságkötés helyett a kevesebb kötöttséggel járó életjárási kapcsolatot.

Mindezek a jelenségek azonban nem tekinthetők csupán magyar specialitásként, hiszen

európai vagy tengerentúli viszonylatban is ugyanilyen problémákkal találkozunk. De, mi lenne jobb konstrukció a családnál? Talán az életjárási kapcsolat, amely lazább, s bármikor feladható? Nem valószínű, hogy a kötöttségektől mentes, jóformán semmi garanciát nem nyújtó életjárási kapcsolat tömegesen elterjedne, a felek számára követendő példaként szolgáljon.

A kiút tehát változatlanul a család szerepének erősítése lehet. A törvény módosítás legfontosabb célja „a családi kapcsolatok további erősítése, a család tagjai egymás iránti felelősségvállalásának növelése, a házastársak egyenlőbb teherviselésének biztosítása, és a gyermekek fokozottabb védelme”. A miniszteri indoklás szerint „a törvény módosítással lehetővé nyílik a jelenleginél differenciáltabb, a társadalom igazságérzetét jobban kielégítő jogalkalmazási gyakorlat kialakítására is”. Merésznek lenne arra gondolni, hogy a jogi szabályozás, a módosítás majd minden problémát megold, hiszen a jog erre nem is alkalmas. Megvanak azonban a maga sajátos eszközei, amelyek segíthetnek a házasság, a család, a gyermek fokozott védelmének biztosításában.

Mielőtt a családjogi törvény részletes ismertetését megkezdjük, előjáróban, röviden utalunk rá, milyen irányú változások következtek be, mi ezek lényege.

A szabályok első csoportja azt kívánja elérni, hogy a házassulandók köllő megfontolás után döntésük csak el, hogy egymással házasságra akarnak-e lépni, s ugyanilyen megfontolással döntsék a végleges szakításról is, ha már a házastársi kötelek meglazultak.

Ennek érdekében a nők házasságkötési korhatárát 18 évre módosították; meghosszabbította a törvény a házasságkötést megelőző várakozási időt három hónapra; szövegébe pedig felvette a házasságkötés előtti tanácsadást, amelyen bizonyos kivételektől eltekintve kötelező részt venni. Bevezette továbbá a módosítás a bontóper megelőző meghallgatás intézményét.

A módosítások másik típusa, amelyek nagyobb önállóságot biztosítanak a házastársaknak a vitás kérdések eldöntésében. Így megváltoztak a közös megegyezéses válás feltételei. A házasság felbontására irányuló elhatározás csak akkor tekinthető ilyenkor véglegesnek, ha a házastársak a közös gyermek elhelyezése és tartása, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a házastársi tartás, a közös lakás használata, továbbá a közös vagyon megosztása kérdésében is meg-

egyeztek. Szabályozza ugyanakkor a módosítás a közös megegyezéses válás egy másik típusát, amikor a felek húzamosabb időn keresztül, legálább (három éve) külön lakásban élnek. Ilyen esetben a házasság felbontására irányuló szándék komolysága bizonyított, csak a közös gyermek elhelyezésének és tartásának a gyermek érdekében történt rendezését kell külön igazolnia. Ebben az esetben is a felek megegyezése a döntő, tehát a bíróság általában csak a gyermek érdekében védelmében avatkozik be, s az egyezség is csak ennek érdekében módosítja, ha szükséges.

Új intézményként bevezeti a törvény a vagyonjogi szerződés intézményét. A ma még hatályos szabályok szerint a házastársi vagyonközösséget nem lehet kizárni vagy korlátozni. A jövőben a házasság alatt vagy előtt kötött szerződéssel a felek maguk határozhatják meg, hogy mi lesz a közös vagyon, és mi kerül külön vagyonukba.

Új elem, hogy a felek előre megállapodhatnak a lakáshasználat kérdésében is. Így például a tanácsbírlakással rendelkező fél köthet olyan szerződést, miszerint válás esetén a másik fél hagyja el a lakást. Idéig a házasságkötéssel a házastársak a tanácsbírlakás tekintetében automatikusan bírlakóvá váltak. Azaz csak közös megegyezéssel dönthetnek a lakással kapcsolatos minden kérdésben.

A házasság felbontását követően is együtt kell működnie a feleknek a gyermek tartózkodási helyének, képzésének, életpályájának meghatározásánál is. Számátlan problémát vetett fel ez ideig a gyermekelátás kérdése. Ennek az intézménynek a neve kapcsolattartásra változik, amely tartalmilag is szorosabb köteleket jelent a különélő szülő és gyermeke között.

Új szabály, hogy a tartásdíjat a korábbihoz képest rugalmasabban, s általában csak a főállás szerinti munkabérelv alapján fogják megállapítani, s levonni. Ha a gyermeket gondozó anya pl. új házasságkötés folytán kedvezőbb anyagi helyzetbe kerül, ez alapul szolgálhat a tartásdíj csökkentéséhez. Változatlanul a szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos szabályok, s az állami gondozásba vétel mellett, megjelenik egy új intézmény, az állami nevelés, mint új fogalom.

Mindezekre az olvasóinkat is közvetlenül érdeklő és érintő kérdésekre (több héten át) részletes választ adunk lapunk hasábjain.

Dr. L. Gy.

Amban jelzett mondat nemrégiben hangzott el, méghozzá egy bírói emelvényről, ahol is egy halálos ítéletet emeltek jogerőre. Ez a figyelmeztetés az emberek többségének, már nem idegen. Az eltelt évtizedekben olyannyira bizalmatlanok letünk egymáshoz, hogy ez már-már el is torzította egymáshoz való kapcsolatunkat. Volt időszak, amikor a közvélemény is megdőbölt: hogyan lehetünk ennyire közömbösek, bizalmatlanok, hogy még az egyértelmű segítséget is megtagadjuk a rászorulóktól.

Valamikor, nem is olyan régen, felhőrdült a hazai közvélemény, hogy milyen érzéketlenek tőlünk nyugatra az emberek, hogy képesek átlopni a járdán vagy téren fekvő embert, anélkül, hogy felémelnék... vagy megkérdeznék, nincs-e szükségére segítségre.

Most itthon is tanúl lehetünk ennek a jelenségnek. Elég csak lemenni a földalatti megállóba, s látjuk a padon heverő, alvó vagy neádon rosszulléttel küzdő embereket, s úgy megyünk át a

Legyünk bizalmatlanok!

másik járatához, hogy épp csak rájuk pillantunk. Megtámadnak valakit a metrón, rugdossák, ütik, az emberek szájatva bámulják, és nem segítenek. Még az ügyeletesért sem rohannak... Terjed az agresszivitás, s ahogy tért hódít, úgy húzódnak vissza lakásainkba. Házainkba, a magunk szűk kis parcellájára, gondolván, jobb a bekeség.

Megszólít bennünket egy ismeretlen, utcanévet kérdez, vagy csak az időt tudakolja, mi máris úgy érezzük, hogy veszély fenyeget bennünket! Minden reggel elmondjuk gyerekeinknek, ne álljatok szóba idegenekkel, bárki kérdez benneteket, menjetek, mintha meg se hallottátok volna. Látjuk-halljuk, hogy Nyugat-gaton miként rabolnak ki egy

bankot, figyeljük, hogyan gyűri be dzsekijébe az ezreseket. Épp csak a szemünk rebben, ha halljuk, másnap mi történt nálunk, bankrablás. Szinte észrevétlenül lep el bennünket az erőszak, s ahogy egyre vadabb és hangsúlyosabb lesz, mi úgy csendesedünk el.

Pedig a csend az erőszaktevévőknek kedvez. Ők akarják azt, hogy féljünk, s mindenki a maga egyéniségébe húzódjék vissza, míg ők csapatban támadnak, s egyenként kényszerítenek bennünket olyan életre, ami nem is hasonlít a rendezett élethez! Tény, hogy nem kell mindig jóhiszeműnek lenni, de azért főleg mi, felnőttek, ne tagadjuk meg emervoltunkat, és segítsünk az idegeneken, ismeretleneken, ne nö-

Egy gyermekgyilkosság háttere

NEMRÉGIBEN HOZTÁK NYILVÁNOSÁGRA, hogy egy tízenyolc éves fiatalember, aki együtt élt egy harminckét éves asszonnyal, halálra verte, kizozta élettársa négyéves gyermekét, egy kislányt.

Minden gyilkosság szörnyű, mert jövátethetetlen! De a gyermekgyilkosság még szörnyűbb, mert olyanul szemben követik el, aki nem tud védekezni, aki kiszolgáltatott, aki — mert gyermek — eleve a felnőttek védelmére szorult, akik tökéletesen ártatlan, védtelen!

Az eset szeptemberben történt, s hogy nemrégiben hozták nyilvánosságra, annak az az oka, hogy a nyomozás elhúzódott, hiszen ravasz és szövevényes, ám kegyetlen gyilkossággal állunk szemben.

Beszéltém annak az óvodának egyik óvónőjével, ahová a gyermek járt. Nem most, hanem akkor, amikor a tragédia megtörtént, hiszen abban a kerületben játszódtat le ez a szörnyűség, ahol én is lakom.

Az óvónő elmondta, hogy a gyermek folyamatosan külső sérülések voltak láthatók, sebek, kitéptett hajcsonmók helyei, friss és már varrosodó sebek. A gyermek nem mondott semmit, csak hallgatott, amikor végül szóra bírták, csak anyit szólt, hogy elesett és megütötte magát. Persze az óvónő nem hitték el, és nem is nyugodtak bele, hanem szölköztek az anyának, hogy vigye orvoshoz a gyermeket és vigyázzon rá jobban. Az anya azzal védekezett, hogy a gyermek túlságosan eleven, állandóan ugrál és gyakran megüti magát, hiába szól neki, a gyermek nem hallgat a jó szóra...

Ez az „anyai” jellemzés egyáltalán nem illet a gyermekhez, aki magába zárkózott, hallgatag, csöndes gyerek volt, aki a játékban sem nagyon vett részt! Az óvoda vezetői szóltak és megvizsgáltatták a gyermeket. A szakember megállapította, hogy a gyermek sebei veréstől származnak. Ezt is elmondták az anyának, aki tiltakozott, mondván, hogy ezt a gyermeket senki nem veri!

Figyelmeztették, hogy ha a gyermek állapota még egyszer ilyen lesz, feljelentik őt. Ezt az anya zokogva vette, és szikrázó szemmel kérte ki magának. Ezek az események talán egy hét alatt játszódhattak le. Ezután következett be a tragédia. Otthon maradt a gyerek az asszony élettársával együtt. A fiatalember, aki épp hogy betöltötte 18. életévét, verte, rugdalta a gyermeket, végül kidobta az emeletre, vagyis az erkélyről. Majd lefutott a gyerekhez, akit ölből vitt az orvoshoz, mondván, a gyerek megijedt a kutyától és kiesett az erkélyről...

DE A KÜLSÉRELMI NYOMOK arra mutattak, hogy itt többről van szó, s az orvos értesítette a rendőrséget, s a nyomozás során kiderült, hogy kegyetlen, előre kitértelt gyilkosság történt, amit az élettárs vitt végbe.

A gyilkos bizonyára elnyeri méltó büntetését. Nemkülönben az anya, aki ha nem is a bíróság előtt, de a saját lelkiismerete előtt nem kap, mert nem kaphat felmentést, hiszen ha ő igazi anya, akkor ez nem következhetett volna be. Mert a gyermek neki biztosan elmondta, hogy mit tesz vele az élettársa, s ha másnak nem, neki meg kellett volna védenie, hiszen ki védje meg a gyermeket, ha nem az anyja, ha nem az apja!

És ez utóbbival kapcsos-

latban lenne mondandóm, hiszen az előzőekből kiderült, bár nem irtam le, hogy a nő elvált, azaz az apa nincs jelen a családban. Gyakran elmondtuk már, leírtuk ezeken a hasábjokon is, szinte már-már közhely számba megy, hogy a válás első számú áldozatai a gyermekek. Legtöbbszörük, persze, csak lelkiileg viseli meg a válás, de mint a példa mutatja, másfajta veszélyek is leselkednek rájuk, amikkel szemben — mint most is! — teljes mértékben védtelenek!

Sokan nem értik, hogy miért ragaszkodnak az elvált férjek a gyermekeikhez, miért nem elégednek meg a kéthetenkénti látogatással, „jogával”, miért követelnék beleszólást és gyakoribb látogatást, miért akarják folyamatosan látni gyermekeiket? Hát ezért, az ilyesmit akarják megelőzni. És ehhez joguk van. Nemcsak azért, mert az ő gyermekeikről van szó. Ez nemcsak apai, hanem emberi kötelességük is.

Gondoljuk el: az anya egyedül marad három gyermekével, ugyanis ennyi gyereke van — volt! — Erika a legkisebb, és ő lett az áldozat. A nő harminckét éves, mögötte a válás, előtte az egyedüllét, a napi gond, a күszködés, az érzelmi elhagyatottság. S ha nem erős benne az anyai érzés, márpedig, mint ahogy láttuk, nem erős, akkor az első adandó alkalommal kapcsolatot létesít, melynek első szempontja az, hogy ő nő, és nem anya, tehát ezért van szüksége férfire! Ha nem ilyenféle pánik miatt, akkor miért épp egy alig-férfival, egy tízenyolc éves „gyerekekkel” létesít élettársi kapcsolatot? Hiszen ha jól belegondolunk, annak nem nője, hanem anyja lehetne!

Ha anyaként — és nem nőként! — hallja a gyermeke panaszzavát, akkor bizonyára nem csukja be füleit gyermeke jajkiáltásakor. De nem így történt. Női ösztöne erősebbnek bizonyult az anyainál! És a bekövetkezett tragédia fényében ez baljósulati előjel, hiszen ami itt megtörtént, megtörténhet máshol is!

EZÉRT IS HANGOZHATOTT EL a családjogi törvény vitájában, hogy sem házasság, sem a válás nem lehet csak két ember magánügye! Ez nemzeti és társadalmi kérdés, természetesen akkor, ha már van gyerek!

Mindenesetre az is elgondolkodtat, hogy törvényt kell hozni, törvénybe kell iktatni olyasmit, amire korábban elegendő volt az anya vagy az apa! Hol vagyunk már attól, hogy az anyai ösztön erősebb volt az életösztönnél is, az anya inkább vállalta a maga halálát, csak hogy megmentsa a gyermek életét! Ma az anyai érzés teljes mértékben háttérbe löki a női ösztönt, s gyermeke passzív gyilkosává válik.

Egy tízenyolc éves fiú nem alkalmas arra, hogy mások gyermekét nevelje —, s mint ahogy a példa mutatja —, még elviselni sem képes. El tudom képzelni azt a tehetetlen és fájdalmas dühöt, amit most a gyermek édesapja érez, hiszen azzal, hogy elhagyta a családját, utat nyitott e gyilkossághoz.

Különös és — sajnos! — újszerű gyilkossággal állunk tehát szemben, olyanul, ahol csak a gyilkos áll bírál el, a büntetédek nem! Ha erre a szokatlan jelenségre nem figyelünk fel, ki menti meg a jövődől vagy már létező Erikákat a kegyetlen és okatlan haláltól, brutális gyilkosaitól?

A. J.

SZEGED

Tervszerű, megelőző karbantartás

Aki már dolgozott vagy épp most dolgozik gyárban, annak nem sokat kell magyarázni, hogy mit jelent az a három betű: tmk. Azt, amit e cikk címe mond. Akár gép, akár berendezés romlik el, azonnal szólnak a tmk-soknak, akik ott teremnek, s a lehető legrövidebb idő alatt megjavítják, elhárítják a hibát.

Az Alföldi Bútorgyárban is működik ez a műhely. Itt általában hatvan-hetven ember dolgozik, s a többi részlegről eltérően, itt a zöm szakmunkás, s csak elenyésző rész a segéd- vagy betanított munkás. Kik is vannak itt? Természetesen olyan emberek, akik értenek a gépszerelethez: lakatosok, szerelők stb. De vannak itt villanszerelők, kőművesek. Jellemzőjük az, hogy eredeti szakmájuk is az, amivel most foglalkoznak.

A jó szakembert meg kell becsülni, s itt ez történik. A lehetőségekhez képest magas órabérért dolgoznak. Persze, ennek meg is van az ellenértéke, munkájuk ugyanis azonnal lemérhető, ellenőrizhető. A gép vagy a berendezés milyensége eldönt mindent: vagy jó, vagy rossz. Nincs és nem is lehet vita. Nem kell és nem lehet magyarázattal „elütni” a munka eredményét avagy eredménytelenségét.

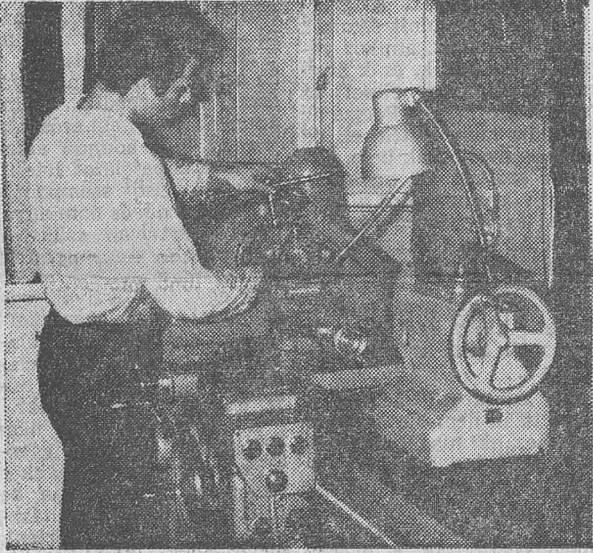
Miután pedig az üzemben jócskán vannak régi gépek, az úgynevezett klasszikus karbantartásnál több az itteniek feladata. A gépekhez már nincsenek tartalék alkatrészek, s a javítás azzal kezdődik, hogy le kell gyártani az esztergályosnak ahhoz, hogy a szerelő vagy lakatos kicserélje a régiát az újra.

Sajnos, egyre több az olyan munka, hogy az egész gépet le kell állítani, beszállítani a műhelybe és teljesen felújítani. Szerencsére az itteni szakemberek értik ennek a módját, s ezáltal a gépek élettartama jó pár évvel meghosszabbodik.

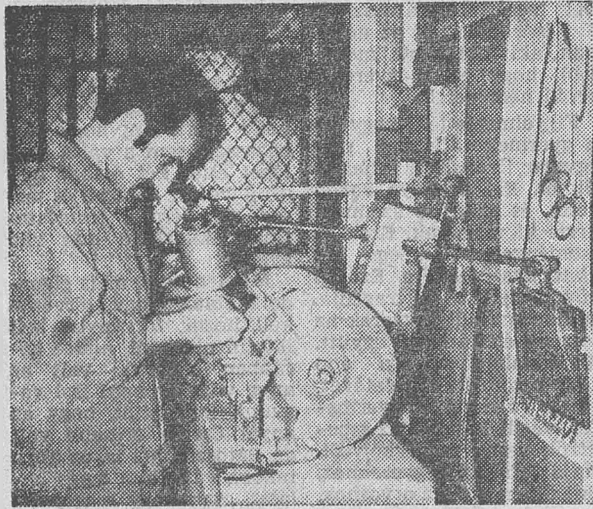
És ez a lényeg ennek a műhelynek a munkájában, mármint az, hogy ne legyenek álló gépek, hanem mindegyik termeljen, s ha valamelyik mégis meghibásodik, akkor minél rövidebb ideig álljon.

A műhelyben két műszakban dolgoznak az emberek.

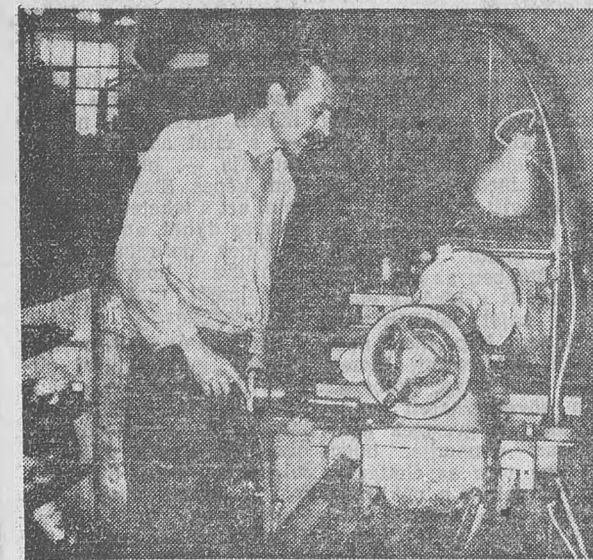
A. J.

Készül az alkatrész az esztergagépen

Sorzás a köszörűkővön

A műhelyben önálló alkatrészgyártás is folyik Cs. Z. felvétel

Mikulás után

Nagy ünnep volt a gyerekeknek. És persze, a felnőtteknek is. No meg nagy lehetőség. Hiszen nincs olyan család, ahol ne kellene kiegészíteni időnként a gyerekeket. Nem nagy dolgokra gondolkodok itt, csupán arra, hogy előfordul: nem figyelünk arra, amit mond, idegesít, ha többször szóba hoz valamit, türelmetlenek vagyunk, ha nem mindig jó jegyet hoz haza stb. Ez a nap alkalom volt tehát arra, hogy mindezeket levezeljünk.

Sajnos, a felnőtteknek, a szülőknek, nem csak ilyen „kis” bűneik vannak, hanem sokkal nagyobbak, például, elhagyják őket, nem törődnek velük, vagy egyszerűen nem is gondolnak velük. Vajon hány embert tartott vissza az a tény attól, hogy bűncselekményt ne kövessen el, neki gyereke van?! Gondolom, nem sokat. Amikor a felnőttek bajba keverik önmagukat, előtte soha nem gondolnak arra: vajon mi lesz a gyerekekkel, ha én nem leszek vele? Lesz-e neki ajándék a rögtönzött fenyőn? Tesz-e valaki meglepetést a csizmájába Mikulás-nap estéjén?

Csak később, amikor már megtörtént a jóvátehetetlen, akkor döbbennek rá, hogy nekik gyerekeik is vannak, s hogy a baj nemcsak őket sújta, hanem gyerekeiket.

És gondolnak-e arra a szülők, amikor bűncselekményeik révén megszöknek előlük a börtönbe; hogy ez is egyfajta cserbenhagyás?! Otthagyják őket védtelenül, kiszolgáltatva az emberek jó vagy rossz szándékának.

Márpedig, hogy rossz szándékú emberek vannak, s nem is kevesen, azt épp nekik nem kell sokat magyarázni, hiszen ott vannak, ott élnek — szomszédságukban, vagy épp egy zárkában.

És hogy azok az emberek, akikben egy szikrányi család-szeretet van, gondolnak a gyermekeikre, s nemcsak így, a Mikulás-nap környékén, hanem máskor is, az természetes.

De vajon azok, akik ártatlan gyermekek életét oltották ki, késsel, zsineggel, vagy csak marokkal, azok gondolnak-e arra, hogy ezek a gyerekek épp miattuk nem élhetnek, épp miattuk, az ógyilkos indulataik miatt nem élvezhetik az ártatlan gyerekekkor csodálatos örömeit.

A. J.

Baracsi Ferenc előadásának sikerét a többször felcsattanó taps is jelezte

ZALAEGERSZEG

Önálló est Bálint Györgyről

Bár az esemény még őszele történt, megérdemli a nyilvánosságot. A zalaegerszegi bv. intézetben önálló estet tartott Baracsi Ferenc színművész, a helyi Hevesi Sándor Színház tagja. Bálint György író, újságíró, kritikus, a kiemelkedő baloldali publicista születésének 80. évfordulója alkalmából.

S talán mindennél többet mond az olvasóknak az 1943-ban elhunyt Bálint Györgyről utolsó írásos üzenetének néhány sora: „Ha valahol féligkész gondolatokat, tisztázatlan ötleteket vetettek papírra, én ott voltam és közbeleptem... Illúziókat romboltam, tudatosan és elszántan. Üldöztem a gyengeséget, nem tűrtem a hazug vigaszt-

lódást. Vétem valamit, amit ma már egyre kevesebben védenek...” S ő vetette papírra az alábbiakat is: „A halált is le lehet győzni, ha vállaljuk és nem törődünk vele, mikor csap le, ha a halál közvetlen közelében is úgy dolgozunk, mintha örökké élünk.”

A bálinti életmű a bizonyítéka, hogy az előbbieket komolyan is gondolta. Úgy hisszük, hogy a kitűnő színművész előadásában az elítelt-hallgatóság maradandó gondolati élményekkel lett gazdagabb ezen az estén.

A színház, a kultúra így is eljuthat a bv. intézetekbe. A zalaegerszegi példa követésre méltó.

— r —

A nézők az előadás megkezdése előtt

Az olvashatatlan aláírás (3)

Ősz fejjel, fáradtan, társ nélkül kezdem újra? Kőboroljak ismét az utcákon társatlanul, bizva abban, hogy rám mosolyog a szerencse? Ilyen nőt, mint Mónika, soha nem talállok. Te még kislány vagy, nem érted, nem értheted meg. Nem tudod elképzelni azt, hogy egy férfi, akit egész életében a társat, az igazi társat kereste, és végre — amikor már nem is reménykedik — úgy negyvenéves korára felé megtalálja, micsoda boldogság, micsoda kincs az. És mit érez akkor, ha ezt a kincset az egyik pillanatról a másikra elveszíti. Kislányom, soha ne tudd meg, mit szenved ilyenkor az ember. Hogyan válik egyik napról a másikra középkorúból aggastyánná. Egy férfi nem tudja kisírni magát, mint egy nő, só, fájdalom sem mutogatja. Akkor is vigyorog, amikor a lelke zokog. Valahol olvastam egyszer: „Az igazi fájdalom nem színház, ahhoz nem kell közönség. Akinek nagyon fáj, az takargatja, kifelé nem mutatja.” Most tapasztalom, milyen igazat írt ez az író. Bizonyára neki is nagyon fáj valami.

De azt hiszem, nagyon elkalandoztam. Észre se vettük, máris ott álltunk a Lenin tér 4. számú háza előtt.

— Mikor láthatom? — kérdeztem hirtelen összeszorult szívvel, a magányos estére gondolva.

— Mikor? — Egy pillanatig gondolkodott. — A fiam öt óra körül jön haza az apjától, akkorra én is rendbe szedem magam. Jöjjön fel, mondjuk, hat óra körül. De nehogy megint virágot hozzon! Már nincs több üres vázám — fenyegetett meg mutatójával tréfásan.

Csaknem átöleltem ekkor, olyan boldog voltam.

— Valamit mégis vinnem kell neki, de mi a fenét? Üres kézzel nem állíthatok be — morfondíroztam magamban szinte egész délután. — Visszek egy üveg pezsgőt. És ha nem szereti? Nem beszélve arról, mit lehet vinni egy tízenvalahány éves fiúnak?

Már fél hat volt, és nem tudtam dönteni. Végül bementem a „Toronyház” presszóba, vettem néhány szelet tortát és lesz, ami lesz, egy üveg pezsgőt.

Lihevve álltam meg a lakás ajtaja előtt. Nem a négy emelet fárasztott ki, hanem az izgalom. Megnéztem az órámat. Egy perc múlva hat óra állapítottam meg. Nem csöngöttem, az ajtó mégis kinyílt. Jókedvűen nyitotta ki az ajtót.

— Ott a csengő az ajtófélfán — mutatott a nyomógombra.

— Még nincs hat óra — mentegélőztem.

— Vicces ember maga — mondta, közben bevezetett a szobába —, először a nevének nem mondja meg, inkább szerelmet vall. Most pedig közhely helyett közli, még nincs hat óra.

— Mindig bánt — mondtam elszontyolodott képpel —, pedig tudhatná, hogy a szerelmes ember szórakozott.

— Mit cipel már megint? — nézett a kezemben levő csomagra.

— Magának hoztam — nyújtottam oda az üveget —, ezt pedig a fiúnak — tettem le az asztalra a tortát.

— Üljön le! A fiam nincs itthon, lement a tere focizni — mondta, közben kicsomagolta az üveget. — Nocsak, pezsgő! Mit ünnepelünk?

— A megismerkedésünket és az első estét.

— Honnan tudta, hogy a vörös pezsgőt szeretem? Talán ezt is elpletykálta valaki? Esetleg a takarító néni? — nézett rám hamiskás szemekkel.

— Nem, a takarító néni erről nem beszélt. Igaz, nem is kérdeztem.

— Pedig egy újabb ötvenévesért még azt is elárulta volna, hogy mikor szoktam fűrödni.

— Ha ezt tudom, egy százaszt adtam volna neki — mentem bele a játékba.

— Miért, mire lenne még kíváncsi?

— Mindenre. Mi a kedvenc ételle? Melyik ruháját szereti a legjobban? Mi a kedvenc színe? Itala, szórakozása, és így tovább.

— Ezeket megtudhatja százas nélkül is.

— Elárulja?

— Ha jó fiú lesz!

— Esküszöm — tettem a szívemre a kezem.

— Na, tessék! Így néz ki egy igazi férfi! Esküdni tud, de azzal már nem törődik, hogy mindjárt szomján halok.

— Oh, bocsánat, kaphatnék egy poharat? Tudja, ennek a pezsgőnek van egy furcsa szókása — olyan, mint az aszszony —, ha nem bánnak vele elég gondosan, megszökik.

— Nocsak, talán a feleségével nem bánt elég gondosan.

— Bizonyára, bár nem ő szökött meg, engem segített hozzá.

— Szóval, maga volt a szökevény? — kérdezte, közben a szekrényből kivett két talpas poharat. — Remélem, a csillárt nem akarja lelőni?

Sikerült úgy felbontanom az üveget, hogy hangja is alig volt, nemhogy a dugó elrepült volna. Töltöttem mindkét pohárba.

— De szép színe van — emelte a szemé elé. — Egészségére — koccintotta a pohárát az enyémhez, és ivott egy kortyot. — Juj, de finom! — csettintett a nyelvvel.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

Sokszemközt az olvasókkal

Régi hagyomány, hogy Sopronköhiden nemcsak a megszokott módon, hanem egy kissé ünnepélyesebb keretek között — amolyan író-olvasó találkozó formájában — a lap olvasóinak egy csoportja és a jelen lévő újságírók kötetlenül elbeszélgetnek. Az már a helyzetből, a dolgok logikájából adódik, hogy az olvasók vannak többen — most lehetnek vagy hetven-nyolcvan — és a beszélgetés inkább kérdező-felelek formát öltött. Ezt később volt, aki „panasznapnak” nevezte, ám a részleteket megismerve, röpgést kijavította a megállapítást, és hasznos, félreértéseket tisztázó, előre vivő eseménynek tartotta.

Egy ilyen találkozó hangulatát, légkörét nehéz egyértelműen érzékelni. A jelenlévők érthetően nem felejtik el, hogy ők elsősorban elítéltek és csak ebből következően a Heti Híradó olvasói. Másfelől az újságíróknak nemcsak a lap „készítői” látják, hanem a büntetésvégrehajtás olyan képviselőit, akik felügyeleti szervtől érkeztek.

Hangulati tényezők

Hogy milyenek láttuk mi, újságírók e találkozó és annak résztvevői? Miután nem először és remélhetőleg nem utoljára lehattunk részesei, talán megfogalmazhatók a benyomások. Az elítéltek többsége reálisan látja helyzetét, alapvetően elfogadja a rá vonatkozó büntetésvégrehajtási szabályokat. Am számos olyan hangulati tényező van, amely a lényegre tekintve ugyan apróságoknak tűnhet, de az egyes embernek a napjait mégis befolyásolja, hol pozitívan, hol negatívan. Köhiden is kiderült: a humánus, nevelésközpontú büntetésvégrehajtás olyan elv, amelyből az intézet vezetése nem enged, s amelyet minden vonatkozásban érvényesít is. Az említett apróságok, s azok esetenkénti negatív kicsengése — miként a találkozó kiderült — abból is adódik, hogy részben még nem folyamatos az elítéltek tájékoztatása, s ebből félreértések adódnak, másrészt az elítéltek jogos kérései, panaszai nem mindig jutnak el az intézkedésre jogosult személyhez, személyekhez. Már csak azért sem, mert nem ahhoz fordulnak, akikkel kell.

Ugyanakkor megnyugtató volt látni és hallani, hogy a többség nem követelözve, nem

ígaztán a kezdeti elfogódottság után oldódott csak a hangulat, lettek lényegbevágóbbak a kérdések, amelyek mindegyike valamilyen módon mégiscsak kapcsolódik az elítéltek lapjához, hiszen a Heti Híradó az elítélteket érintő valamennyi büntetésvégrehajtási kérdéssel foglalkozik. Ha úgy tetszik: közvetve vagy közvetlenül a profiljába tartozik.

indulatosan, hanem szinte „partnerként” gondolta át a problémákat, megértően keresve azok megoldását, figyelembe véve a büntetésvégrehajtás szempontjait is.

A lapban megválaszolt kérdések jórészt feltették az intézet parancsnokának, aki felhatalmazta a szerkesztőre, hogy válaszait közvetítse. Ezért köszönetet mondunk olvasóink nevében is, még akkor is, ha természetesen nem mindenben értett egyet a kérdézőkkel. Nézzünk tehát néhány kérdést, azon melegében a válaszokkal...

● **Miért nem lehetséges az, hogy a szabadságvesztés utolsó évében, az éves pihenőidőt a büntetés utolsó napjaira adják ki, így az elítélt előbb szabadulna, azaz a „szabadságát” már kint töltene?**

A válasznak van egy helyi és egy általános része. Köhiden fegyházak vannak, így az évi pihenőidőt nem kaphatják meg rövid tartamú eltávozásként, s ilyen címen büntetés-félbeszakítás sem adható. Ahol pedig van rövid tartamú eltávozás, ott többet ér az, ha az illető a szabadság előtt néhány hónappal hazamehet, mintha néhány nappal rövidülne a büntetése.

Megnéztük. Megnéztük, de én nem láttam. A filmet nem, csak őt, Mónikát. Néha már-már megfogtam a kezét, de az utolsó pillanatban mindig visszariadtam.

Tíz óra volt, amikor elbúcsúztunk.

— Elalvás előtt gondoljon arra, hogy szeretem! — mondtam az ajtóban, és elfogadtam a felém nyújtott kezét.

— Akkor bizonyára jól fogok aludni. Jó érzés tudni, hogy valaki szeret — mondta fátyolos hangon.

— Ezért olyan förtelmesek az én éjszakáim.

— Lehet még jobb is — válaszolta.

Nem tudom, én láttam-e rosszul, de úgy éreztem, ekkor megcsillant valami a szemében.

Sokáig nem tudtam elaludni. Mónikára gondoltam ébren, és vele voltam álomban is. Talán ekkor már szeretett?!
Mindennaposak lettek találkozásaink. Vagy elmentem elé a kórházhoz, vagy látogatási időben mentem fel, vagy a lakása előtt vártam meg hajnalban, munkába indulás előtt. Hét végén, a szabadnapján mentem csak a lakására. Először délután, később egész napra. A karácsonyt együtt töltöttük. A fiút az apja egy hétre elvitte, akkor aludtam ott először. Olyan boldog szilveszterem még nem volt, és már nem is lesz.

A fiú hazajövede után nem aludtam ott, bár nem küldött

De a lényeg: ezt a jogszabályok egyébként sem engedik meg.

● **Miért nem tölthetik abban a bv. intézetben a büntetésüket az elítéltek, amely legközelebb van lakóhelyükhöz?**

Köztudott, hogy a bíróság ítélete alapján állapítják meg a büntetésvégrehajtási fokozatot. Akit például fegyházra ítélek, az nem töltheti megyei intézetben a büntetését, hanem csak valamelyik fegyházban. Ezen túl a fegyházak is „szakosodtak”, bizonyos bűncselekmények elkövetői Szegedre, mások Köhídára stb. kerülnek. Ez egyébként a börtönfokozatra is érvényes. Egészen különleges esetekben és okok miatt, kivételesen előfordul, hogy kérelemre valakit más intézetbe helyeznek át, de ez is csak azonos fokozatú lehet. Vagyis a lakóhelyhez közeli börtön mint kívánság nem teljesíthető intézményesen.

● **Köhiden megtiltották, hogy a csomagban bélyeget küldjenek a hozzátartozók. Miért?**

Mint kiderült, előfordult olyan eset, hogy a csomag tulajdonosa megvádolta a csomagot ellenőrzőket, hogy a bélyeget „ellopták”, mivel az szerepelt a listán. Mint a parancsnok elmondta: szó sincs arról, hogy korlátozni akarják az elítéltek levelezését, ezért nincs akadálya annak, hogy a jövőben levélben bélyeget küldjenek az otthoniak. Ehhez annyit érdemes hozzátenni: ez célszerűbb is, hiszen a bélyeg a csomagban minden jó szándék ellenére elkallódhat, esetleg becsirogzódhat stb. Levélben, borítékban ilyen veszély nincs.

● **Miért nem lehet kávét, teát vásárolni, illetve csomagban kapni?**

E problémával külön cikkben foglalkozunk. Ehelyütt csak a lényegre: az intézet parancsnoka közölte, hogy a kávéval kapcsolatban megvizsgálják a lehetőségeket, bár a korábbi tapasztalatok — ha nincs meleg víz, kérszülnek a zugszók — megfontoltságra intenek. Arról is tudnak, amit az elítéltek is jeleztek, hogy a tilalom ellenére bekerülnek kávékészítők, filteres teák, és elképesztő mennyiségű cigarettáért cserélnek gazdát. Tehát kávé-

el Mónica soha, de éreztem, láttam rajta, hogy kellemetlen lett volna neki. Hálás volt, amiért így ellestem óhaját, gondolatát.

Egyik este búcsúzóskor megkérdezte:

— Ugye, szeretnél itt maradni, szívem?

— Nagyon — szorítottam magamhoz.

Az előszobában voltunk. Soha nem nyitotta ki addig a bejárati ajtót, amíg el nem búcsúztunk.

— Kíváncsiak a szomszédok — közölte több alkalommal is.

— Holnap ne gyere el elem — mondta, és egy csókot nyomott a számra.

— Miért? Nem érsz rá? — kérdeztem meglepődve.

— Ne kérdezz semmit! Nagyon kérlek, maradj otthon. Megigéred?

Úgy éreztem magam, mint akit letaglóztak.

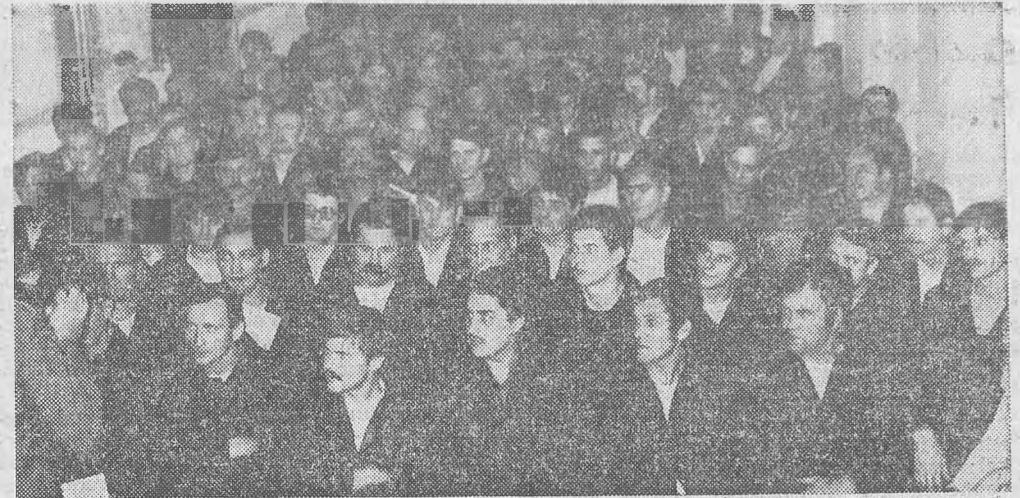
— Meg — mondtam keserű szájjal, és anélkül, hogy még egyszer megcsókoltam volna, kifordultam az ajtón.

Szomorúan bandukoltam hazafelé, már csaknem a lakásomhoz értem, amikor felordítottam.

— Marha!!! — megálltam, és elkezdtem röhögni. Nem nevetni, röhögni. Ha valaki látott vagy hallott, bizonyára azt hitte, megőrültem. Úgy is volt. Megőrültem a boldogságtól, ugyanis ekkor esett le a húszfillér.

— Ó akar feljönni hozzám — sottogtam, amikor nagy nehezen sikerült abbahagyni a nevetést.

— Ó jön! Jön a drága! — ismételtettem magamban.

ügyben keresik a megoldást, de ezt senki ne vegye ígéretnek.

● **A nem jogerős elítéltek havi vásárlását miért nem „előlegezik” meg?**

A kérdés nem köhideni specialitás, és kiterjeszhető az előzetes letartóztatottakra is. Nyilvánvaló, hogy amíg a fogvatartott — itt helyenvaló a kifejezés — nem dolgozik, fizetést sem kap, s ebből következően e forrásból nem jut személyes szükségleteire fordítható összeghez. Ha hozzátartozók küldenek, az a letétjébe kerül, és ebből már vásárolhat. Általában ez a gyakorlat. A büntetésvégrehajtás nincs arra „felhatalmazva”, hogy ilyenkor „segélyt” vagy „előleg” adjon az érintetteknek, erre ugyanis nincs fedezete. Az előzetes letartóztatotknál más lehetőség nem is kínálkozik. A nem jogerős elítélteknél, ha már a letétlőházbán van, és dolgozhat is belátható időn belül, az elképzelhető, hogy egyéni elbírálás alapján az első „fizetést” megelőző hónapra bizonyos összeget „előlegeznek” vásárlásra. Feltételezve, hogy az illető tényleg dolgozni fog, azaz lesz fedezete az előlegnek. Akit ez érint, kérje e lehetőséget az intézet pénzügyi szolgálatától...

● **Ellenőrzükk-e az elítéltektől érkezett írásokat?**

Nem! Két okból sem. Ha eseményről tudósít, akkor az írás eleve ellenőrzött, legálábbis az esemény ténye biztos. Ilyen jellegű probléma nem is volt még. Amikor pedig elítélt olvasónk saját véleményét, gondolatát írja meg valamiről, vagy valakiről, csak az a kérdéses: helyesnek tartjuk-e a közlését? Ha igen, akkor annak következményeit már mi vállaljuk, nemegyszer „óhajjuk”. Hogy soproni példát emlí-

Másnap, munka után rohamtam haza. Még körül akartam nézni, bár az este kitakarítottam a lakásban. Körülnéztem, aztán szomorúan leültem az egyetlen székre.

— Na, én aztán jól nézek ki Mit fog szólni Mónica, ha meglátja, hogy még bútorom sincs. Olyan szegény vagyok, hogy az egész is feltartott kézzel megy el tőlem — dünynyögtem, de nem sok időm volt a szomorodásra, mert kisvártatva megszólalt a csengető. Kinyitottam az ajtót. Mónica repült a karomba.

Két boldog órát töltöttünk együtt. Mindennap — mert most már ő járt fel hozzám — úgy éreztem, hogy ennél boldogabban már nem lehetek, és mindennap boldogabb voltam.

Ne haragudj kislányom, hogy ilyen dolgokat írsz meg írók, de nem vagy már olyan kicsi, maholnap tizenéves leszel. Búcsúzóul kinek mondjam el boldogságomat és pokoljárásomat, ha nem neked? Neked, aki legközelebb állsz hozzám, sőt — mondhatnám — rajtad kívül senkim sincs. Annak idején te haragudtál Mónikára, pedig nem volt igazad. Ó nem vette el szeretetemet tőled, mert én akkor is úgy szerettelek, mint annak előtte, vagy most. Bizonyára már tudod, mi a szerelm és a szeretet közötti különbség. Mónikát szereltem szerettem, téged úgy, mint a lányomat. E két érzés nem ütközött egymással, sőt. Mindig büszke voltam rád Szép vagy, kislányom, jó vagy, és szeretél is. Boldog voltam, amikor veled lehettem. Talán

akkor lettem volna a legboldogabb, ha édesanyád Mónica lett volna.

Mónikába szerelmes voltam, ő volt a társam. Ó volt az, akit csaknem negyven évig kerestem. Ó volt az, akivel olyan rövid ideig lehettem együtt, mégis úgy érzem, egy életre elegendő boldogságot kaptam tőle.

Látod, kislányom, mindig elkalandozom, ahelyett, hogy gyorsan befejezném levelem, de mindent el akarok mondani. Utána talán kissé megkönnyebbülök én is, és talán meg tudom magyarázni, hogy hol van a sok miétre a felelet.

Érdekes, néha úgy szalad a kezemben a toll, hogy szinte percek alatt teleírok egy oldalt. Van olyan is persze — mint például most —, amikor meg kell állnom gondolkodni. No, nem azért, mintha nem emlékeznék valamire, hanem mégis figyelembe kell vennem azt, hogy anyád el fogja olvasni ezt a levelet. Nem szeretném őt se megsérteni, se megbántani. Bár lehet, hogy így is megbántottam már, hiszen olyan boldogságról írtam, amit ő nem tudott megadni nekem. Ne érts félre, erről nem ő tehet! Most is tisztelettel, és megbecsüléssel gondolkodom rá. Sokat köszönhetek neki, hiszen végül is ő nevelt fel téged, gondoskodott rólad, megtette mindazt, ami az én dolgom is lett volna.

Csapó Sándor
Márianosztra
(Folytatjuk)

sünk: amikor megkaptuk Bene elítélt levelét, amelyben dicsérte a munkáltatást és egyebeket, és örömmel újságolta, hogy a „varrodában szól a zene”, teljesen nyilvánvaló volt, hogy a saját szemzőgéből közelített a témához, s lesznek mások, akiknek véleménye, személyes élménye eltér az övétől. Jöttek is a válaszok, azokból is közülünk néhányat, így ellenőrzés nélkül is képet kaphattunk a valóságos viszonyokról. De ami ennél is fontosabb: megbízunk az olvasókban, mert igazán ritkán fordult elő, hogy „ferde szándékot” fedeztünk fel egy-egy olvasói levélben. Ezeket persze nem is közöljük. S az is természetes, hogy aki a nyilvánosságot vállalja, a tartalomért erkölcsi felelősséget vállal.

● **A munkahelyeken valóban szól a zene bizonyos időszakokban. De ez nem serkentő hatással van a dolgozóakra akkor, ha állandóan ugyanazokat a számokat hallgatják, hanem idegesítő. Miért nem cserélik a kazettákat?**

A panasz ebben az ügyben jogos, hiszen az egyébként népszerű jugoszláviai 3 plusz 2 zenekar kissé giccses nőtái is megunhatóak, ha szádszszor is ugyanazt halljuk, „a híd alatt, a híd alatt...”

Mint az illetékes nevelő elmondta: elkészültek az új felvételek, tehát a jövőben valóban azt a célt szolgálja majd a zene, amiért kitárlták.

● **Nem lehetne-e valamilyen módon megoldani az elítéltek jogi képviselését polgári, például örökösödési ügyekben?**

A kérdező saját példájára utalva elmondta: ügyvédet kért és kapott, aki a kijövetelért és a jogi tanácsért már sokat kért. Itt a válasz egyértelmű: miként a szabad életben, az elítéltek esetében is a polgári ügyekben, ha szükséges — nagy értékű ingatlan öröklésénél pedig szükséges! — ügyvédet kell és lehet meghatalmazni. Ezért a megbízásért munkadíjat kell fizetni az ügyvédi munkaközösségnek. E munkadíj mértéke függ az ügy tárgyának értékétől, az ügy bonyolultságától stb. Másfajta jogi képviselést nem lehetséges. Még azt tanácsolhatjuk: ha csupán el kell járni az ügyben, s ez nem kíván ügyvédet, akkor az elítéltek valamelyik hozzátartozójukat hatalmazzák meg, így az ügydíj költséget megtakaríthatják. De egy milliós nagyságrendű ingatlan öröklésénél — mint a kérdező esetében — „megéri” a drágának tűnő munkadíj.

Konkrét kérések

Két konkrét panasz merült fel, amelyet továbbítottunk az igazgatási szolgálatnak. Az egyik esetben a kérdezőt tárgyalásra szállították a Marikóba, de valamilyen okból nem vitték föl a tárgyalásra. Emiatt azt az ő költsége elnapolták és fizetnie kell. E költség megtérítésének kérése jogos. A másik esetben korábbi büntetését négy és fél hónappal „túltöltötte” és azt kéri, hogy az újabb, mostani

büntetésébe ezt számolják bele. Ez valószínűleg nem megy, s kárterítést sem igen kérhet, mert minden bizonyos már kicsúszott abból a határidőből, amikor még kérhette volna.

— A helyi üzletben nincsenek megfelelően tájékoztatva a vásárlók az árákról, hangzott a megjegyzés. A válasz nemcsak a köhideni üzletre érvényes. Az üzletvezető köteles az egyes cikkeket pontosan — naprakészen „beárzni”, illetve jól látható helyen és olvashatóan kiírni, hogy minek, mennyi az egységára. Így a vásárlók menet közben kombinálhatnak, hogy miből, mennyit vehetnek meg. Mind ezt Köhiden rendszeresen ellenőrzi majd az intézet vezetése.

— Az elcsúszó napirend miatt sokszor nem tudják a tévítésre egyébként jogosultak megnézni a tv-híradót. A panasz jogos, az intézet parancsnoka intézkedett, hogy a jövőben ezt az aktuális politikai műsort megnézhessek az elítéltek.

— A pihenőidős körleten a késő esti filmeket miért nem nézhetik, ha már úgyszólván „szabadság” vannak? A parancsnok válasza világos: a pihenőidőüket töltött mindenkor korlátlanul tévézhetnek, a készüléket csak ők kapcsolhatják ki, ha akarják. Ez azóta már így is van.

— A cigaretta árának emelkedése élesen érinti az elítélteket. Lehet-e arról szó, hogy ellensúlyozásképp a csomagban beküldhető cigaretta mennyiségét felemléjük? Ez nyilván másútt is fellépett, a köhideni válasz az, hogy az intézet vezetése megfontolja ezt a kérést, bár tekintettel kell lenni az otthoniakra is. Ha lesz kedvező változás, arról tájékoztatják majd az érintetteket.

★
Ennyit a találkozó elhangzott kérdésekről. Hozzátevé: egyéb problémákkal külön, önálló cikkben foglalkozunk, így az orvosi ellátással, az étkezéssel stb.

HÚSOS LEHETŐSÉGEK

Akár Sopronkőhidán, akár Vácott, Balassagyarmaton vagy Márianosztrán járunk riportúton, a szabadulás utáni élet lehetőségeit elemezve minduntalan előjönnek az utóbbi időben mind jobban nehezedő külső körülmények, amelyek egyáltalán nem könnyítik meg az újrakezdést. Tíz-tizenöt esztendeje még szinte minden gyár, nagyüzem ajtaján kinn függött a tábla, amely tudatta az arra járókkal: milyen munkakörökbe vennének fel dolgozókat. A lista alján pedig ott szerepelt általában két szó: segédmunkások, betanított munkások — azaz azok is rögtön munkába állhattak, akiknek semmilyen szakképzetségük nem volt. Mára már alaposan megváltozott a helyzet: tény, hogy az új és még újabb szabályzók arra kényszerítik a vállalatokat, hogy sokasodó feladataikat ne túlmunkaerő felvitelével, hanem hatékonyabb munkával, jobb szervezetséggel oldják meg. Azaz: mind nehezebb elhelyezkedni a szabadulás után.

Néhány vállalat tartott csak ki a büntetvégrehajtás mellett, érdekes módon azok, amelyek évtizeddel vagy még régebben tarták ki kapukat a szabadultak előtt. Ezek egyike a Húsipari Hizlaló Vállalat nagyterményi telepe, ahová a múlt héten tanácskozásra hívták össze a fővárosban dolgozó pártfogókat, s természetesen a lap szerkesztője is képviseltette magát ezen a megbeszélésen.

ságíróját, hanem a szabadulás előtt állókat is érdekli. A pártfogók — az esetek nagy részében — néhány nappal a szabadulás után már találkoznak a volt elítélteivel — ők kapják az első panaszárdatot a beilleszkedés gondjairól. Ezek között is első helyen szerepel, hogy kevés pénzzel vagy éppenséggel pénz nélkül jönnek ki jó néhányan a büntetvégrehajtási intézetből — miből éljenek akkor addig, amíg az első fizetést meg nem kapják? És egyáltalán, hol helyezkedjenek el; hiába mennek el több vállalathoz is, elutasítják a választ. Azután sokszor megoldatlan a lakáshelyzet; ha még odabent, a bvt. intézetben be is mondtak valamilyen címet, nem biztos, hogy ott a valóságban is szívesen látják a sok esztendő után felbukkanót.

Van megoldás?

A pártfogók többsége nagyon sóhajtott, amikor erre a kérdésre terelődött a szó. Pénzzel, mármint szétosztható pénzzel nem rendelkeznek, legfőképp át tudnak szólni a tanács szociális osztályára, ahol talán tudnak kiutalni öt-száz forintot. Lakást csak az egészen tájékozatlan emberek próbálnak kérni (ha egyáltalán akad még valaki Magyarországon, aki nincs tisztában az áldatlan lakáshelyzettel), legfőképp a munkahelyet illetően tudnak segíteni. Egy ilyen lehetőséggel bővült ismét a szabadultak fogadására

felhagytak ezzel az állattenyésztési ággal. Megérezte ezt a nagytényi hizlalda is, hiszen az itt tartott állatok nagy része oly módon származott „kivülről”, hogy a tenyésztőállatokat szaporítás céljából, majd a vemhes kocákat háztáji gazdaságokba adták ki, itt, a telepen „csak” a hizlalás történik.

Mielőtt még akadozni kezdett volna a húslátás, kormányzati szinten avatkoztak közbe, s ennek eredményeképp ismét megnőtt a jövedelmezőség, megint érdemes lett sertéshizlalással foglalkozni — gyarapodni kezdett az állomány. Természetesen, az országos számokkal egyetemben Nagytényiben is. Újfént szűkség van tehát még több munkáskézre — ezért is hívták össze a pártfogókat.

Mindenekelőtt, a bevezetőben vázolt, sűrűn jelentkező gondok közül melyek megoldásában tudnak segíteni? A munkahely már adott; folytassuk a lakáslehetőséggel, vagyis a munkásszállással. Szépen berendezett, tisztán tartott, kényelmes szobák várják a lakókat. Ha valaki megérkezik a központba, már aznap este beakaszthatja a holmiját a szekrényébe — vagyis rögtön tudnak helyet biztosítani a számára, tehát egyetlen éjszakát sem kénytelen senki sem fedél nélküli eltölteni. A szállóra szóló belépővel még valamit átadnak: ez pedig az étkezési jegyek kis füzetkéje. Még ha egyetlen filér nélkül is érkezik valaki, reggelizni-ebédelni- vacsorázni mindenképp tud tehát.

Másnap következnek az elengedhetetlen orvosi vizsgálatok, majd ezeket követően munkába állhat az illető. A következő kérdés értelem szerűen az, hogy milyen munkába és mennyiért? Ami az elsőre adandó választ illeti, nos, a nagytényi telepen meg lehetőségek rossz híre volt. Mindenekelőtt az a szag, vagy inkább bűz, amelyről „híres” volt ez a környék (emlékszem, amikor gyerekkoromban erre utaztam vonattal a Balatonra, itt mindig fel kellett húzni az ablakokat...) Most, amikor ez a riport készült, először nekem is ez jutott az eszembe, és gondolatban már előre fintorogtam magamban. Kár volt — a régi, jellemző „illatárdat”-nak nyoma sem volt, s nemcsak azért, mert hűvös idő járta. Az elmúlt esztendőben ez a telep is korszerűsödött, megváltoztak a hizlalás technikai körülményei. Beállítottak egy sor okos kisgépet, berendezést, amelyeknek köszönhetően gyorsabb, könnyebb, higiénikusabb az ólakban végzendő munka: másként történik az etetés, takarítás, mint azelőtt. Nem kell meregetni a moslékot a vályúkba — a tartálykocsból csak be kell engedni az önetetőbe. Gépek segítik a takarítást is, bár ennek a tevékenységnek nem lehet minden mozzanatából kiküszöbölni az emberi munkaerőt. Az mindenesetre tény, hogy lényegesen gyorsabban végezhető el az ólak tisztítása, s jóval kevesebb a hulladék, a trágya — ezekre az időkre már ők sem emlékeznek vissza szívesen, s senki nem is emlékezteti rá egyiküket sem.

A pontos kereseti lehetőségekre vonatkozó kérdésre Kiss

Segíteni akarnak

Sándor, a hizlalda képviselője széttárta a karját:

— Lehetetlenség pontos összeget mondani. Aki szeret ráérősen, kényelmesen dolgozni, akinek inkább csak a jelenlét fontos, mint a munka — az nem nagyon tornázza fel magát három ezer fölé, pláne, ha nem is jár be mindennap a munkahelyére. Igaz, az ilyen fajta „munkaviszony”-nak nincs sok értelme, s ezek az emberek előbb-utóbb ma-

A segítség ellenzói

A munkásszálló földszintjén levő nagyteremben beszélgetünk (a sarokban békésen pihent a televízió), természetesen, hogy a „háziasszony” a szálló gondnoka volt. Néhány mondatdallal ő is beszámolt a tapasztalatairól:

— Sok olyan eset van, amikor hiába minden jó szándék, egyesek úgy viselkednek, mint a — disznók. Persze, ezzel

„munkahelye” rovat, állandó lakása a szálló — mert lehetőség van ide állandóra is bejelentkezni! —, azután majd csak lesz valahogy, gondolják. Nos, ezek az emberek, ilyen felfogással és viselkedéssel egészen biztosan nem fognak tíz-tizenöt ezer forintot keresni, s nem lesznek vmk-tagok sem.

Miért csinálják?

A sok rossz tapasztalat után arra is sor került, hogy elbeszélgessünk róla: egyáltalán, mi értelme van a szabadultak felvitelének?

— Ahogy nem mindenkiből lesz a büntetett előélet dacára rendszeti dolgozó, ugyanúgy a rossz vélemény sém mindenkire illik rá — hangsúlyozta ki Kiss Sándor. — Általában a megérkezés után három-négy napig mindenki békésen viselkedik, próbálnak áttolni a szabad életre. Ha ez túlságosan is jól sikerül, akkor következik a „tombolás”, ahogy mi nevezzük, s viselkednek egyesek úgy, ahogyan arról szó volt. Egy-két hónap elteltével a legtöbben „megnyugszanak”, s ha addig nem tették lehetővé a munkásszálló tükre elcsúszását, a többiek előtt, nem követték el olyasmit, ami miatt a rendőrség közbelépését kellett kérnünk, akkor elkezdődik a tulajdonképpen beilleszkedés folyamata — rendszeren dolgoznak, mind több pénzt keresnek, lassan elfeledtetik viselt dolgaikat. Érdekes módon a „nehéz” emberekkel van a legkevesebb gondunk: minél hosszabb ideig töltött valaki szabadságvesztés-büntetést, annál jobban képes a rendszeres és becsületos munkavégzésre. A mi szemünkben sokkal jobb híre van Sopronkőhidának vagy Vácnak, mint például Pálhátnak...

Minden munkahelyet kereső levélre válaszolunk, minden jelentkezőt felvesszünk a vál-

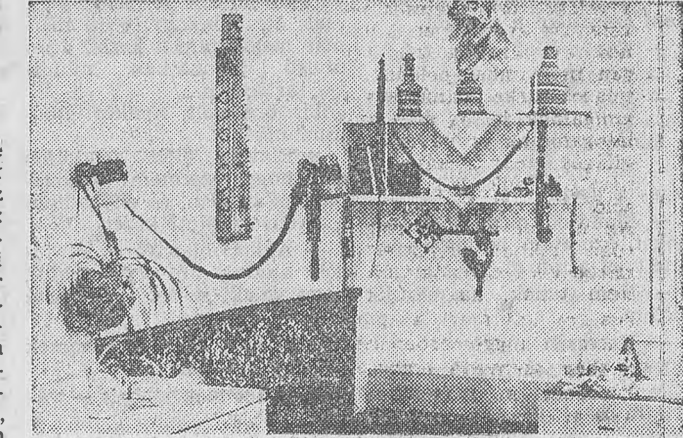
Közelség

guktól is eltűnnek egy szép napon... Aki viszont ráhajt, az tíz-tizenöt ezer forintot is megkereshet egy hónapban. Főleg akkor, ha a lendülete kitart, s nemcsak egy-két hétig jó a teljesítménye. Ha a többi dolgozó is elfogadja, halálra, hogy az illető képes tartóssan is jól dolgozni, akkor három hónap elteltével lehetőség nyílik a vállalati gazdasági munkaközösségekbe való belépésre. Ez pedig megintcsak megnöveli a kereseti lehetőséget.

Elmondta azt is a vállalat képviselője, hogy a legkülönbözőbb munkakörökbe lehetséges az elhelyezkedés: azt, hogy ki, hová kerüljön, az első napon egy közös beszélgetésen döntik el. Hogy mennyire nem kibírhatatlan — egyesek véleményével szemben — az itteni élet, azt az is mutatja: szép számmal akadtak a dolgozók között olyan egykori szabadultak, akik ma már tisztségviselőket, felelős beosztásban levő, megbecsült munkatársak. Vannak például a rendszeren olyanok, akik kétszer, háromszor voltak büntetve annak idején... persze, ezekre az időkre már ők sem emlékeznek vissza szívesen, s senki nem is emlékezteti rá egyiküket sem.

Szóba került az is: hiába a sok lehetőség, hiába a munkásszállóra való azonnali belépés, ha előbb el kell utazni, mondjuk az ország másik végébe a személyazonossági igazolvány kiállításáért. A nagytényiek erre is találtak megoldást: ha a jelentkező megírja a pontos adatait, akkor — a rendőrség illetékesével egyetértéssel — felkérjük a személyit a területileg illetékes kapitányságra, s itt veheti át tulajdonosa. Persze, ehhez idejében tudniuk kell az ilyen kérésekről: itt, a szabadulás után már hiába jelentkezik valaki, hogy „kérem, küldessék ide az irataimat!” — ezt az igényt még a szabadságvesztés töltése közben, a bvt. intézetből küldött munkahelyes levélben kell megír-

nem akarom ezeket a derék jószágokat megbántani... Mindig akadtak olyan szobák, ahol úgy kell rimázkodni a takarítónak, hozzák azokat is rendbe. A fizetési napok után néhányan kivetkőznek emberi mivoltuktól, berúgnak, randalíroznak, azután elterülnak az ágyon, vagy mellette. A leg- egyszerűbb lenne kihívni a rendőrséget és azonnal elvitetni őket, mert csak a többiek életét neheztelik meg. Elterjed a híre az ilyesmiknek,

A munkásszálló egyik szobája

Cs. Z. felvétele

és persze, hogy morognak a dolgozók: minek annyit ajánlani ezeket?

Kiss Sándor folytatta a sort: — Sokszor az is megtörténik, hogy beköltözik valaki a munkásszállóra, háromszor-négyeszer elmegy a munkahelyére, azután valahogy „megfeledkezik” erről a kötelezettségéről. Egy hét, tíz nap után jelzi a csoportvezetője X, Y napok óta nem jön, mit tudunk róla? Kiderül: békésen pihent a szobájában, legfeljebb egy-két napra vesz erőt magán, s elvállal alkalmi munkát a környékből gazdák valamelyikénél. Itt megkeresem annyit, hogy meglegyen a cigarettára valója, esetleg valamennyi italt is kap — az ételt meg a szállást ugyanis a telep biztosítja. A személyazonosságában ott van kitöltve a

lalathoz. Szükség van a dolgozókra a megnövekedett feladatok miatt — de ez még nem jelenti azt, hogy mindenképpen itt is akarunk tartani valakit. A lehetőséget — azt hiszem, elég tág határok között — megadjuk mindenkinek számára, ám ha valaki nem akar vagy nem tud élni velük, akkor megválnak egymástól. Nem kívánunk senkitől sem lehetlent, erre bizonyíték az a több tucat dolgozó, akik hosszú esztendő óta nálunk vannak és megtalálták a számításukat. Nemcsak az anyagi lehetőségre gondolok, hanem arra is, hogy jól érzik magukat nálunk, kézségesek voltak megkapaszkodni a szabad életben. S ez a tény egyúttal arra is világos, hogy egyáltalán — miért csináljuk H. A.

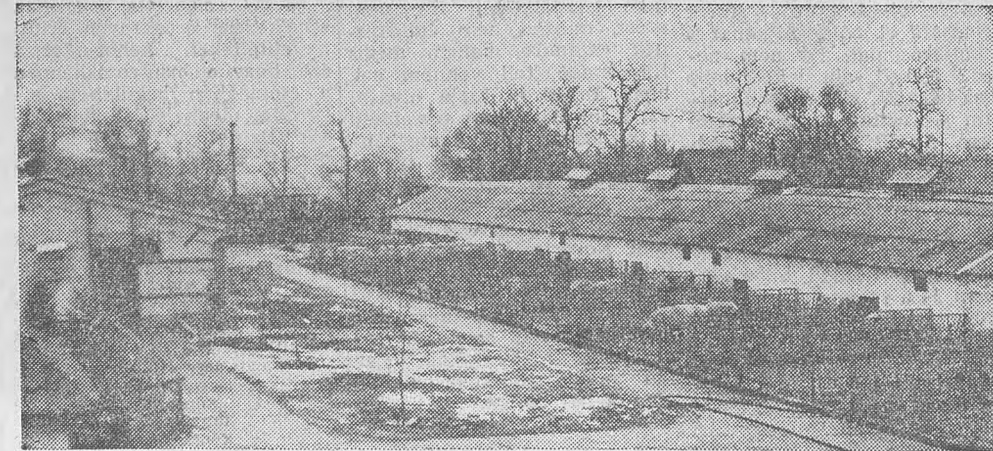

Éhes kismalacok

Nehéz pontosan meghatározni, tulajdonképpen mi is volt ez az egész napos program: az értekezlet elnevezés túl hivatalos, a tanácskozás kissé komolykodó, a megbeszélés kevesebbet mond a lényegnél... valahogy úgy lehetne megfogalmazni, hogy néhány, a szabadultak segítségével foglalkozó ember összejött annak érdekében, hogy a mind kevesebb lehetőséget minél hatékonyabban tudják kihasználni a hozzájuk fordulóknak érdekében. Nem volt külön előadó vagy vitavezető — ki-ki elmondta a véleményét, tapasztalatait, s a többiek folytatták a megkezdett gondolat-sort. Ezekből újabb gondok rajzolódtak ki, amelyek ismét arra készítették az ott levőket, hogy elmondják véleményüket — így azután minden biztonnyal minden olyan témakör szóba jött, ami nemcsak a pártfogókat, a Heti Híradó új-

vállalkozó üzemek, vállalatok sora — ezért is volt ez a megbeszélés éppen itt, a nagytényi sertéshizlaldában.

Tíz-öt évé már, hogy először jelent meg híradás róluk lapunkban, s az első cikket több riport, beszámoló követte a későbbiek során. Azután csönd lett körülöttük — nem jelentek, egészen a legutóbbi alkalomig. Nem azért „hallgattak el” egy időre, mint ha a segítségnyújtást illetően megváltoztak volna a szándékaik — bizonyos mértékig egy országos jelenség állt a háttérben. Az történt ugyanis, hogy három-négy évvel ezelőtt egyre gyorsuló ütemben csökkenteni kezdett a sertéstenyésztési kedv, megfogytak az állományok. Egyre kevésbé volt jövedelmező sertést hizlalni, ezzel foglalkozni — nemcsak az egyéni gazdák, hanem a termelőszövetkezetek is sorra

Látkép — felülről

● EZIS, AZ IS... ● EZIS, AZ IS... ● EZIS, AZ IS... ●

INNEN – ONNAN

**BAKTÉRIUMOK
AZ OLAJ ELLEN**

A tudósokat erősen nyugtalanítják az olajszállító tartályhajók katasztrófái. Ezért olyan eljárások kidolgozására törekednek, amelyekkel gyorsan el lehet tüntetni az óceánok felszínén úszó, pusztító olajfoltokat. Francia szakemberek nemrég táptalajt dolgoztak ki olyan tengeri baktériumok számára, amelyek négyszeresére gyorsítják az olaj természetes felbomlását.

HOVA VÁG A VILLÁM?

Amerikai szakértők úgy vélekednek, hogy a villám „viselkedésében” bizonyos törvényszerűség figyelhető meg, és hogy ugyanabba a pontba több alkalommal is belevághat. A tudósok egy különleges szerkezet segítségével több mint 120 000 villámot vizsgáltak meg, és arra a következtetésre jutottak, hogy a villámcsapások ismétlődését a szélljárás és a teremdomborzat kombinációja magyarázza. Ilyen pontok jellemzőek például Florida partvidékére, ahol a tengeri szelek a fölmelegedett szárazföldi levegővel találkoznak.

**A VILLAMOS
VISSZATÉRÉSE
ANGLIÁBA**

Negyedszázaddal ezelőtt Angliában csaknem minden városból száműzték a villamosokat. A brit szigeten egyetlen villamosjárt maradt meg, mely Blackpool városában közlekedik és a központot köti össze az üdülőövezet strandjaival. Most azonban Angliában ismét visszatér a villamos divatja. Elsőként a sheffieldi hatóságok akarják visszaállítani ezt a tömegközlekedési eszközt. A városatyák szerint a villamosnak több előnye is van az autóbusszal szemben. Nem szennyezi a levegőt kipufogógázokkal és nincs szüksége a drága üzemanyagra.

**MILYEN SZÍNŰ
A KÁVÉ?**

Úgy gondolnánk, hogy erre a kérdésre egyértelmű a válasz: természetesen fekete. De akármilyen különös, ez nem egészen így van. Belgiumban például... világoszürke színű kávé szolgál fel az éttermek látogatóinak. A kávé azért világos, mert a kávébabot nem pörkölik meg, hanem zöld állapotban megőrlik. Az új ital készítői szigorúan titokban tartják elkészítésének technológiáját. A világos kávé nagy népszerűsége tett szert a sportolók és a gyomorbetegségeket szenvedő emberek körében. A szakemberek szerint ugyanannyi koffeint tartalmaz, mint a fekete-

kávé, de azt az emberi szervezet jobban fel tudja dolgozni.

**ANGOLOK,
HA TRÉFÁLKOZNAK**

Londonban sok furcsa klub és szövetség van. Ilyen például a Faramászók Szövetsége. Míg a turisták leggyakrabban bakancsban, hátizsákkal felszerelve vágnak neki a természetnek, ennek a klubnak a tagjai fekete öltönyben, keménykalapban, ernyővel és diplomatáskával indulnak „útnak”. Felmásznak az előzőleg kiválasztott, terebélyes koronájú fára, elhelyezkednek azon az ágon, amelyet a legkényelmesebbnek tartanak, és könyveket, újságokat, folyóiratokat olvasnak. Mindezt teljesen komoly képpel teszik. Ez is brit humor!

**AMÍG A MÉRGEK
TEHETETLENEK**

A biológusok szerint a közönséges házilég rendelkezik a legnagyobb ellenálló képességgel a vegyi készítményekkel szemben. Erre a sajátosságra összpontosítják erőfeszítéseiket a texasi mezőgazdasági egyetem kutatói: felépítik a légy genetikai apparátusa azon alkotóelemeinek számítógépes modelljét, amelyek a mérgekkel szembeni immunitást határozzák meg. A tudósok remélik, hogy a védőmechanizmusok tanulmányozása révén sikerül fényt deríteniük ennek az elterjedt, és ártalmas rovarnak a gyenge pontjára.

EREDETI AJÁNDÉK

A pennsylvániai egyetem nyelvészei egy új szótár kiadásának előkészületei során egyáltalán nem számítottak az átlagolvasók érdeklődésére. Úgy gondolták, hogy a 17 kötetesre tervezett sumér–angol szótár első, mindössze 750 példányban megjelenő kötetének eladásához hosszú időre lesz majd szükség. A terjedelmes és meglehetősen drága könyvet azonban olyan gyorsan szétkapkodták, hogy valóságos bestseller lett. „Nem tudunk szóhoz jutni a megkezdettől” — mondja Earl Latey, az egyetem munkatársa. Ő vezeti azt a szakértői csoportot, mely az agyagtáblákra rótt ékírás formájában ránk maradt holt nyelv, legelső szótárának összeállításán munkálkodik. Az agyagtáblák némelyike az i. e. III. évezredből való. A szakemberek szerint a sumér az emberiség első írott nyelve. Earl Latey így ítélt meg, hogy műve „kasszasikernek” nagyon prózai a magyarázata: a szótárban az eredeti ajándékok kedvelői fantáziát látnak.

Az idősek és a felejtés

Az American Psychological Association éves tanácskozá- sán elhangzott jelentések szerint az idősebb embereknek közel sem akkora az emlékeztetése, mint általában feltételezték. Egyes pszichológusok szerint a felejtés hasznos szellemi képesség és az idősebb emberek „jobbák” a pozitív felejtésben, mint a fiatalabbak.

Ezek a megállapítások a korábbi tanulmányokat eltorzító hibák és a korábbi feltevések kijavítására készített tanulmányokban merültek fel. A korábbi tanulmányok olyan tesztekkel használtak fel, melyeknél iskolai vizsgálatokhoz hasonló triviális problémák megoldását mérték, nem pedig a valóságos életben előforduló kérdéseket. Az új kutatás során dr. Nancy Denney, a wisconsini egyetem pszichológusa olyan helyzetekben próbált ki 20 és 80 év közötti embereket, mint hogy mit kell csinálni az olyan háziúrral, aki nem akar megjavítani egy fűtőtestet, vagy mit kell tenni, ha nem érkezik meg a társadalombiztosítási csekk.

A tanulmányok úgy találták, hogy a korrallal nem hanyatlak a gondolkodás és emlékező képessége azoknak a problémáknak a megoldásánál, melyekkel az ember a mindennapi életben találkozik, mint ahogy a korábbi tanulmányok alapján feltételezték.

A gyakorlati problémák megoldásának képessége a tapasztalatok felgyülemlésével nővekszik a 40-50 éveseknél. Csekély vagy semmi hanyatlás sincs a hatvan éven felüli aktív felnőttek esetében a rövid távú emlékeztetben, mint például, hogy visszaemlékezzenek egy telefonszámra legalább egy percig.

A korábbi tanulmányok során tapasztalt hanyatlás a hosszú távú emlékeztet bizonyos fajtáiban mutatkozott. Ha valakinek valamiben nagy gyakorlata van, például a sakkozásban, akkor az emlékeztet igen keveset csökken, ameddig tovább gyakorolja. Ugyanakkor a feledékenység hasznos reakció lehet arra a rengeteg információra, ami az embert éri, mire megöregszik. A feledékenység egyébként hasznos is lehet. Ha például valaki gyorszakács egy kifiződében a déli órákban, akkor a feladatának része, hogy elfelejtse a már teljesített rendeléseket.

Az idősebb emberek — dr. Cameron Camp, a New Orleans-i egyetem pszichológusa szerint — jobban el tudják dönteni, mire nem érdemes emlékezni. „Az emlékeztetkutatás során megállapított sok, korral járó hatás lehet, hogy abból a különbségből ered, ami a korcsoportok között van annak eldöntésében, mi az, ami feledhető” — mondotta.

Az esernyő története

Már háromezer évvel ezelőtt a hatalom és a méltóság jeleként — és természetesen a nap elleni védelekmént — tartották a szolgák az uralkodók feje fölé a napernyőt, amely időnként többemeletes volt mint Kínában, Sziámban vagy Indiában hol tollból, hol pálmalevelből, hol szövettől készült vagy bőresíkból állították össze, mint az asszíroknál és az egyiptomiaknál.

A gyakorlatias rómaiak változtatták meg az „umbrella” rendeltetését és csináltak az árnyékot adó státuszszimbólumból esernyőt. Nem hosszú időre, mert a német nemzet Szent Római Birodalmában az ernyőt ismét eredeti rangjára emelték. És a keresztény egyház ma is megtartotta: baldachinként.

A XVI. században következett be a fordulat. Az angol Hohn Hanway Kínába utazott és barátainak egy valóban rendkívüli ajándékot hozott magával, a „hordozható tetőt”. Minthogy azonban Angliában többször van eső, mint napsütés, az ötletes angolok az amúgyis érthetetlen Konfuciusz-mondásokkal teleírt leheletvékony papírt szöveggel helyettesítették. Az ernyő nyeleként szintén hazai anyagot használtak: csontot, fát vagy bálnafogat. 1852-ben azonban kitört az ernyőforradalom: ismét egy angol, Mister Fox kitalálta az acélvázat. A múlt század végére azután a méltóság eredetileg árnyékot adó jele ilyen értelemben végleg leszerepelt.

Ez azonban az ernyő történetének még nem vége, hanem csak kezdete. Mintegy húsz évvel ezelőtt újabb fejlődés kezdődött, amelyet a sorvadozó ernyőipar nem egészen véletlenül és önzetlenül indított el: az ernyő, az öltözék divatos kiegészítőjévé vált. A használati tárgy divatos játékszer, az esernyő — természetesen állandóan változó — divatos kellék lett. És így most kis, nagy, vastag, vékony, keskeny, hosszú, tanka, egyzsinó, automatikus, teleshópós és rugalmas ernyők kerülnek piacra. Pontosan a divat pillanatnyi szeszélye szerint és mint ahogyan a sál, a napszemüveg, a kiegészítő, az

TRÉFÁK

— Doktor úr, azt hiszem, nem vagyok egészen normális.

— Miért?

— Szeretem a feleségemet, és gyűlölöm a titkárnőmet.

— Tíz fiú moziba akar menni, de ötöt nem engednek el a szülőik. Hány fiú ment moziba? Mondd meg, Ferike!

— Tíz fiú, tanár úr kérem.

— Szegényke, egész úton olyan fájdalmasan szűkült, mintha csak mondani akart volna valamit — mondja a férj a feleségnek, amikor hazaviszi a kutyát az állatorvostól. A feleség először a kutyára néz, azután a férjre, majd megszólal: — Valószínűleg azt akarta neked mondani, hogy ő nem a mi kutyánk.

— Tehát maga már többször volt büntetve!

— Ne legyen ilyen egyoldalú bíró úr, többször voltam szabadlábon is!

— Magának ülő foglalkozása van?

— Ahogy vesszük. Zsoké vagyok.

— Miért nem köszöntél az előbb a tanárnéninek? — Most? Szünidőben?

Nekem egyáltalán nem tetszett, hogy a fiú tegnap téged csokolgatott a kapuban...

— Nekem se tetszett, mama, de hát mit csináljak, ha egyszer még ilyen tapasztalatlan!

— Azelőtt a nők százat futottak utánam — dicsekszik Fred a kocsmában. — És ma? — Ma már nem lopok női táskákat.

AZ EGYIPTOMI SÖTÉTSÉG

3500 évvel ezelőtt Egyiptomban nagy sötétség uralkodott. Erről számolnak be az egyiptomi fáraók 18. dinasztijának idejéből származó források. Az őstaméntumban, Mózes II. könyvében is, amely leírja a zsidók Egyiptomból való kivonulását, az áll, hogy Isten az egyiptomiakat három nap sötétséggel büntette meg. A washingtoni Smithsonian Institute tudósainak felfedezése most megerősíti az akkori sötétségről szóló információt: a tudósok a Nilus deltájában kimutatták az Egei-tenger déli részén lévő Santorin-sziget vulkánjának hamuját.

A Santorian vulkán kitoréne i.e. 1500-ban az emberiség történetének egyik legnagyobb vulkánkitörése volt. A kitorénál 13–18 köbkilométer por és hamu került a levegőbe. A szél, a sűrű hamufelhő a Földközi-tenger délkeleti része fölé sodorta. A Santorin-szigetről származó vulkanikus anyagot találtak a geológusok. Kretán, Rhodoson, és az Egei-tenger sok kis görög szigetén. A vulkánkitörésnek tulajdonítják a minoszi kultúra pusztulását is. Daniel Stanley és Harrison Sheng a Nilus deltájának északkeleti részén, 800 km távolságban Santorintól, 35 méter mélységig terjedő talajmintákat vettek. Öt-hét méter mélységben olyan hamurézecskekét találtak, amelyek koruk, nagyságuk és vegyi összetételük tekintetében megegyeznek a vulkán-szigeten talált rézecskekkel.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	18							19				20				
21					22				23					24		25
26				27				28		29			30		31	
32			33		34			35		36			37		38	39
40				41		42			43		44			45		46
		47		48				49			50		51		52	
53	54		55			56		57			58			59		60
61		62		63				64		65			66		67	
68			69		70				71			72			73	
74				75		76			77		78				79	
					80		81			82					83	
						84					85					86

Dorgálás helyett

Vízszintes: 1. A legkisebb szárazföldi növények egyik osztályának tagja, névelővel. 8. Melyik helyre? 13. Kétszeres olimpiai bajnok birkózónk (István). 18. Voltaire aförizmjának első része (zárt betű). 21. Svéd teniszcsillag. 22. Kereskedik. 23. Jellegetes nyelvjárású népcsoport az ország északi részén. 24. Nagy szénás szekerek áll-dogának... (Arany). 26. Aranka beceneve. 27. A szent kehely Wagner Parsifalijában. 28. „Fél kell öt emelni, hogy mindenki...” (Arany; Toldi). 31. El. 32. Kevert szín. 34. Váiztok, fejlődik. 37. Vázlat. 39. Jeladó eszköz. 40. ... Kuroszava: japán filmdrendező. 42. Következmeny. 44. Népies hozsúságmérték. 46. Állóvíz. 47. Maró kémhatású. 49. Azerbajdzsán fővárosából való. 51. Női név. 53. Igeképző. 55. Fejleszt. 57. Helység Pest megyében. 59. Slet. 61. Barnásvörös. 63. A játszmában részt nem

vevő kártyalapok. 65. Titokban. 66. Az USA légügyi és érhajózási hatósága. 68. Rézszeeske. 70. Népszerű színész. utónévnek kezdőbetűjével. 72. Mutató névmás. 73. Útezer egyenemű betűi. 74. Dombormű érdmén. 76. Nagy tartály, névelővel. 79. Vízét önt a vályúba. 80. Az aförizma befejező része (zárt betű). 81. Növel, súlyosbít. 85. Osztrák államférfi (Jullus, 1891-1964). 86. Ismert színész, utónévnek kezdőbetűjével.

Függőleges: 2. Új-Zéland öslakossága. 3. Hónap. 4. A ... háttán is megél. 5. Emel! 6. A Baiti-tengerbe ömlő folyó. 7. Zilahy Lajos regénye. 8. Egészemék névelővel. 9. Hóka egyenemű betűi. 10. Olasz Kommunista Párt. 11. Az Oranje jobb oldal melékevize. 12. Státus. 13. Egy szekér portéka. 14. Szibériai folyó. 15. ZBO. 16. Fénytelen. 17. Pénzügyminiszter (István, 1908-1960). 19. Majdnem oda! 20. Becézett férfénev. 21. Orosz zenészerző (Mili. 1837-1910). 25. Boléár tüdőölle. 28. Párna cserélhető burkolata. 30. Gyömnövény. 33. Bar-na bőrű nép. 35. Kobak elülső része! 36. Hajlék. 38. Csupán. 41. Miskolc hegye. 43. Az ósmagyar mondavilág madara. 45. Gotwaldov régi neve. 48. Úszónártyás északi madár. 50. Fehérnemű. 52. Alacsonyabb rendfokozatú. 54. Személyemő. 56. Lásd a 44. sz. sort! 58. Erösen ráút. 60. Az ilyen szél többnyire hideg. 62. Erkezeshez készülődik. 64. Marx Károly szülővárosa. 66. Sándor beceneve. 69. ... telkei, ufar-szin (intés). 71. Balga hitvese a Csongor és Tündében. 75. Aazonos betűk. 77. Időegység. 78. Visszafüv! 79. A jód és a szelen vegyjele. 81. Adej egyenemű betűi. 82. Házörzö. 83. De. Beküldési határidő: 1986. december 24.

A Heti Híradó 47. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő: De igen, miközben ettem, folytat az járt az eszemben, nehogy hazajűjjon.
Könyvtármat nyertek: Zabó István, Sopron; Kuhn János, Eger; Reb Lajos, Szombathely; Buda Xenia, Kalocsa; Bocskai Ferenc, Vác.

KÁROS ÖRÖKSÉG

Dán kutatók érdekes felfedezést tettek. A Medical Tribune című orvosi szaklap beszámol arról, hogy a kutatók egy új gént (örökletes tényezőt) találtak. Az orvosok cukorbetegségeket vizsgáltak, akiknél ez a gén gyakran fordult elő egy bizonyos állapotformában. Erre a két csoportra osztották a pácienseket, és egy egészen más betegség nyomára jutottak: az egyik csoportnak voltak érelmeszesedési komplikációi, a másiknak nem. A jelek szerint az új gén elősegíti a vérkeringési zavarok kialakulását. A meglepő felfedezés ellenőrzése céljából, az orvosok több száz páciént vizsgáltak meg, akiket szívkoszorúpanaszok miatt a koppenhágai egyetemi klinikán kezeltek.

Az orvosok véleménye szerint célszerű lenne szűrővizsgálatokat indítani, hogy azoknak a pácienseknek a figyelmét, akiknek családjában gyakrabban fordulnak elő vérkeringési zavarok, idejében felhívassák a kockázatra. Így jobban tudnának ellenőrizni más rizikófaktorkat, mint amilyen a vérnyomás, a súlyfelesleg és a dohányzás.

SPORT

Verebes beváltotta ígérését

Néhány hónappal ezelőtt megdöbbenett egy Verebes-nyilatkozat. Az MTK-VM vezető edzője azt mondta, hogy a csapatot magasra vezeti, egész pontosan: *a mennybe viszi!*

Nagyképe megnyilatkozásnak véltem. És íme, Verebes József beváltotta ígérését. Persze, őszi elsőre aligha gondolt, hiszen két vesztes mérkőzés után vette át a kormánybotot.

Győriót megtapsolták őt. Verebes nagyon boldognak látszott, és szerénynek tűnt. Íme.

— A játékosok az érdem! Még legszebb reményeimet is túlszárnyalták. Gyorsabban és jobban elsajátították azt, amit akartam. Utólerették magukat erőnléti, s taktikailag képesek voltak mindent megvalósítani. Az őszi első olyan csúcsteljesítmény, amilyenre magam se számítottam. Tizen-negy mérkőzésen nem találtunk legyőzőre, csupán a Honvédtől kaptunk ki!

— *Milyenek látták a kispadról volt csapata játéka?*
— Mit mondanak? Ez a Réba nem a régi! Meggyőződés nélkül játszottak... Kétszerte lelen, hogy személyi változások is történtek, sérültek is voltak. Tavasszal biztos sokkal többre lesznek képesek.

— *Most első az MTK-VM, feltehetően az a cél, hogy első is maradjon. Bajnok lesz az MTK-VM?*

— Nem ez a cél, pontosabban a célban ez a lehetőség is benne van! Kezdetben azt mondtam: lehetünk akár első is, de nyolcadikok is. Azt akartam, hogy minél előbbre végezzünk, de nem helyezéseben gondolkodtam, hanem arra: maximálisan kihozzam a játékosokból, a csapatból azt, ami benne van. Most már kimondhatjuk, hogy a módosított célkitűzés: a dobogó valamelyik helyét megszerezni!

— *Nemrégiben beavastották az MLSZ elnökségébe. Az edzőbizottság elnöki tiszte nem hátráltatja majd a klubmunkáját?*

— Nem! Ez társadalmi munka, amelyben mások is tevékenykednek. Keresem a megfelelő társakat, s örülök a kollégák bizalmának. Jó bizottságot akarok, olyant, amely képes lesz elvi irányításra, s persze, bizonyos fokú érdekvédelemre is. A téli holtidényt az EB-munkára is kihasználjuk.

— *És az MTK-VM hatalmasat ugrott előre, hiszen utolsóból első lett!* Olyan bravúr ez, amely a kék-fehérek életében szinte példátlan eseménynek számít. A csapat összelet régebben is többször kített magáért — ha ennyire nem is! — aztán tavasszal botladozott. Verebes azt ígéri, hogy most nem így lesz.

HÍRADÓ
SAJTÓZEMLE
Szerkesztő:
szakszerkesztőbizottság
Budapest
V. Stefán utca 8 sz. 054
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
Bv. Országos Parancsnoksága
86-7173, Szikra Lapnyomda,
Budapest

RÉSZLET EGY KÖNYVBŐL

Nyugodt légkörre van szükség Mezey György levele Kuwaitból

Tisztelt Mezei András!

Köszönettel fogadom felkérését, hogy *könyvében interjúalanyként szerepeljek*. Már eddig is sok elismert újságíró, riportter és tekintélyes sportember ajánlotta fel segítségét, felháborodva a munkámmal és személyemmel kapcsolatos szélsőséges megnyilvánulásokon. Valószínű, hogy helytelen, de nem válnak az állandó magyarázkodásra „igazsághalász” beszélgetésekre. Egyrészt azért sem, mert azt hiszem, az ilyen szereplést nem lehet megmagyarázni. Feledtetni talán igen, győzelmekkel és elfogadható teljesítményekkel. Másrészt nem tudtam mit „fel-tárni”. Éreztem, hogy amit mondani tudok, az kevés, mert szenzációs bejelentést várnak tőlem. Ilyenről most sem tudok szolgálni. Aki azonban vállalkozik arra, hogy előtérbe hozza, türelmesen végigolvassa a következő néhány sort, talán közelebb kerül ahhoz, hogy megértse az egész helyzetet, és egy kicsit jobban megértsen engem is.

Azon kevesek közé tartozom, aki ugyanazt mondta a vb előtt, közvetlenül a mérkőzések után, és aki ugyanazt fogja mondani a jövőben is felkészülésünkkel, szereplésünkhöz kapcsolatban. Amit az időben leadott rövid jelentéseimben is írtam.

A vb-re szünetelt csapatunk. Az egység megbomlott, mert az addigi sikerek különbözőképpen hatottak játékosainkra, és mert a keret új tagjai nem erősítették a közösséget. Hat játékos nem tudott felkészülni operációk, tartós sérülések miatt. A pótlásukra kiszemelt fiatalok ereitlenek voltak vb-szereplésre. Megbomlott a vezetés összhangja is. Energiájukat javarészt a pozícióharc és a „ki kit győz le az OTSH élén”-küzdelem kötötte le. Szomorú, hogy ebben a küzdelemben nemegyszer engem használtak fel harci eszközként, védőpajzsként. Félt volt, hogy ilyen helyzetben — a bizonytalanságot növelő szokatlan mexikói körülmények között — a vérszegény magyar labdarúgáson nevelkedett, nem kellően felkészült, a hosszú koncentrációsban elfáradt csapatunk nem várt események hatására összeroppan. Ez be is következett. Szereplésünkért a felelősséget soha nem hárítottam másra, játékosra, vezetőre, újságíróra, munkatársra, edzőkollégára, noha volt, hogy ennek az ellenkezője jelent meg nyomtatásban.

Hibáztam, hibáztunk. Nem tudtam megállítani a közösség megbomlását, nem tudtam megakadályozni a szovjetek elleni első félidőben a súlyos vereséget — elszalasztva ezzel a továbbjutási esélyeinket —, és nyilván nem reagáltam mindig helyesen a sajtó kihívására. Biztos, hogy elkövetünk hibákat a felkészítés során is. De azt tagadom, hogy az a válogatott, amelyik sikereit és eddigi 72 százalékos teljesítményét alapos felkészülésének köszönhetette, most egyszerre ugyanannak a felkészülésnek lett volna az áldozata.

Máshogy ítélek meg dolgozókat, mint a hivatalos állásfoglalás, vagy nem azt mondtam, amit elvárnának tőlem. A rejtélyes — első mérkőzés előtt — gyengeségre és bágyadságra pedig képtelen vagyok magyarázatot találni.

Mindemellett a vb-ig túl sok ellenséget gyűjtöttem össze. Egyre többen akartak ugyanis hasznot húzni a kezdeti sikerekből. Jóformán egyedül küzdöttem — energiám nagy részét elfecserelevel — a felesleges reklámhadjárat ellen.

Harcoltam azért, hogy ne készítsenek rólunk kétórás filmet a vb előtt és alatt, követe minden lépésünket, „Szép volt, fiúk!” címmel. Zavarta volna a munkánkat és különben is — mi volt szép?! Mindannyian tudtuk, hogy még csak az elején vagyunk mindennek, megtettünk egy pár lépést, de még nagyon bizonytalan a talaj a lábunk alatt. A játékosokkal együtt úgy éreztük, hogy a magyar labdarúgásnak nem filmre és felesleges hírverésre, hanem nyugalomra és komoly, meg-alapozott, kirakatmentes munkára van szüksége ahhoz, hogy pádakép lehessen.

Vállaltam a küzdelmet, és tudtam, hogy ha egyszer nem lesz eredmény, „felzabálnak”. A felgyülemlett harag, a tartós sikere velejárájaként fellépő irigység, végül a kudarc, majd az, hogy várják tőlem a „nagy igazságot”, amelyet „biztos tudok, csak nem mondom ki”, a jogos kritikák elnyomó szélsőséges vádaskodást, olykor sértő áradatot zúdított felém, amely nem kímélte munkatársaimat sem. Orvosunkat nevétségessé próbálták tenni, gyúrnok a tv-ből tudta meg, hogy leváltották, a válogatott technikai vezetőjét, illetve egyik edzőjét pedig lelkiismeretes és értékes munkájáért jogtalan pénzfelvétel vádolták.

A vb után kissé lehangolva, mégis úgy érzem, maradnom kell, és meg kell próbálni feledtetni szereplésünket, különben darabokra tépik ezt az értékes csapatot, amelynek *jobbát aligha lehet ma Magyarországon összehozni*. Erősítette elhatározásomat a csapat legkiválóbb játékosainak ragaszkodása és az együttes munkáról alkotott elismerő véleménye is. Azzal a belső elhatározással indultam haza, hogy nem élek a szerződéskötelek szünetelt megállapodással —, hogy annak lejártá után külföldre távozhatok —, hanem, ha lehet, posztom maradok.

(A tények kedvéért megjegyzem, hogy az utóbbi években rengeteg, anyagilag is igen előnyös külföldi meghívást utasítottam vissza. Valóra válhattam volna a vezetői ígérteit 3 évvel ezelőtől is, azonban, átérezve labdarúgásunk válságos helyzetét, végül elféltam a szövetségi kapitányi posztot, a szerződéskötelessé pillanatában leszögezve, hogy a 3 év lejártá után nem vállalom tovább.)

Hazatérve Mexikóból azonban látni kellett, hogy az egyre fokozódó támadások, rágalom, gúnyolódások és cínikus megjegyzések maradványai lehetetlenek tették. Csak a földi nyugalma érdekében is egy hónappal a szerződésöm lejártá után, élve a magyar állampolgároknak a Munka Törvénykönyve által biztosított lehetőséggel, külföldre távoztam.

„Görög vendég” Kispesztén

Az egykori játékos, Esterházy Márton is belátogató szombatban a Bp. Honvéd öltözőjébe a mérkőzés előtt, majd amikor meglegitenni indultak a csapatok, a vendég debreceni játékosoknak is volt néhány kedves szavuk a volt honvédos labdarúgóhoz. Többen is érdeklődtek, hol folytatja pályafutását a csatár, hiszen a napokban elterjedt a hír, hogy egyesületet cserél. Esterházy alig győzte válasszal. Mi a mérkőzés után beszélgettünk vele.

— *Hogy tetszett a Honvéd — DMVSC összecsapás?*
— Örülök, hogy kijöttem a meccsre, mert egy nagyon izgalmas találkozót láthattam — mondta. — Tetszett a Honvéd játéka a mezőnyben, na-

Eljöttem, de éreztem, hogy a tisztességes és jó szándékú emberek többsége elismeréssel és megbecsüléssel beszélt munkánkról. Látták erőfeszítéseinket. Nem felejtették el, hogy egy bundáktól, botrányoktól, bírósági tárgyalásoktól és börtönbüntetésektől terhes időszak mélypontja után alig egy hónappal már sikeres vb-selejtezőt vívtunk.

Színészkedés, önmagammutogatás nélkül, szerényen — munkára alapozva — az éves eredménynek összesítése alapján az 1983. évi 24. helyről 1985 végére az 1-2. helyre jöttünk fel Európában. A közvélemény józanebbi fele ezért meg a bukást is megbocsátotta. Hibákat követtünk el, mert dolgoztunk, de nem követtünk el mulasztásokat, visszaéléseket, és nem tértünk el munkánk során az MLSZ ügyrendjétől sem, hiszen a 3 év alatt megszokott rendet követtük mindenben. De ezt a megítélést elnyomta a *hözöngők hangja*.

Azt hiszem azonban, hogy esetünkben ettől kezdve már nemcsak labdarúgásról van szó. Magam vizsgálom az olyan embertől, aki mások balsikerét lesi — mi több, várja —, mert ez jelent neki szereplési és pénzeszkösi lehetőséget. *Ez eddig személyes ügyem. Az azonban már nem, hogy társadalmunkban egyre többen vannak, és lehetnek ilyenek.*

Öltözőfolyosói „fülesek” kávéházi pletykák alapján — általam támogatással — könyv íródhat a labdarúgásról. Nem munkára, mások munkájának a megbecsülésére tanítva, hanem arra mutatva példát, hogy még lehet élni példaszínes hangoskodásból és meg-alapozatlan vádaskodásból is. Így egyre nehezebb felelősséget vállalni, és egyre kevesebb az olyan ember, aki kiáll tiszteges elképzeléseiről. Mert ha egyszer hibázik, és nem ér el eredményt, akkor a hivatásos kudarclesők lerágják róla a csontot is, nevétségessé, lehetetlenné teszik, „sárba tapossák”.

Ezért éreztem eddig én is azt, hogy értelmetlen bármilyen interjúba bocsátkoznom. Hiába magyarázkodnék, nem tudnék feltáráskodni a sárból. A nyilvánosságot most azért „vállaltam”, hogy hozzájáruljon ennek az értelmetlen, önémesztő vitának a mielőbbi lezárásához. A magyar labdarúgásnak *nyugodt légkörre* van szüksége ahhoz, hogy újra tartalmas munka kezdődhessen. Én tanultam a vb-t követő, számomra is rendkívüli megpróbáltatásokkal járó időszakból. Ha mások is tanultak, akkor talán felesleges sem volt ez az egész, és számomra megmarad a remény, hogy ha már a jelenem lehetetlenné is vált otthon, talán egyszer a hazatérésem nem válik azzá!

SAKK

„Polgár-háború” Dubaiában

SZERÉNYI SÁNDOR NYILATKOZATA

Úgy látszik, nincs olimpia Polgár-ügy nélkül. Két évvel ezelőtt Szalonikiben és most Dubaiában is azt túpírozták, hogy miért nem játszik Polgár Zsuzsa a magyar csapatban, amikor játszani akar. Ez igaz, hogy akar, de nem a nők között, hanem a férficsapatban. A méltán szenzációt keltő, korukhoz képest egyedülálló tudású három kislány számára az édesapa, Polgár László által meghatározott cél a férfi világbajnoki cím megszerzése. Polgár László azt a célt tűzte ki, amelyet a világ szakemberei elérhetetlennek tartanak. Lányai járják a világot, és korosztályukban — sőt Zsuzsa magasán azon felül is — szép eredményeket érnek el. Sakkoznak ők nap mint nap, férfiakkal. Ez elfogadható, de az már korántsem, hogy Polgár Zsuzsa a férfiversenyeken szerzett Élő-pontszámaival úgy vezeti a világranglistát, hogy negy-öt éve nőkket egyetlen játszmát sem játszott. Ez ellentmond a FIDE szabályainak, és méltán kelt szakkörökben, s a női sakkörökben az egész világban felháborodást. Ezért azután mindegy, hogy a prókator fogadott vagy sem Szalonikiben vagy Dubaiában. A lényeg az, hogy „Polgár-ügyet” kell rendezni úgy, hogy nem tájékoztatják a közvéleményt. Most Sam Sloan, aki az olimpia idejére keresztnevet Izmailra arabosította, a Gilf News hasábjain az olimpiáról tudósítás ürügye alatt olyan csendháborúba kezdett Polgár-ügyben, hogy még a sejkerek is megsokallták. Sloan páros mérkőzésre hívta ki Polgár Zsuzsát nevében Csiburbanidze világbajnokot. Olyanokat írt, hogy Polgár Judit, a legkisebb Polgár-lány is simán legyőzné a négy olimpián veretlen, kimagaslóan szereplő, éltáblás, többszörös világbajnokjelölt Verőci Zsuzsát nagymesterné. Meg azt is írta, hogy Polgár Zsuzsa számára sem Grószpéter Attila, sem pedig dr. Hazai László nem lenne ellenfél egy páros mérkőzésen. Aztán meg azt fejtegette, hogy az MSSZ elnöke és főltekára meggátolja, nem járul hozzá ahhoz, hogy Polgár Zsuzsa induljon a februári világbajnoki férfi zónaversenyen. A sok provokációra következett a tiltakozás. A magyar és a szovjet küldöttség vezetője tiltakozott a FIDE elnökénél és az olimpia fő-rendezőnél, a sejkelnél is, akik teljes mértékben egyetértettek és figyelmeztették az amerikai újságírót.

Ez a „Polgár-háborúsi” nem befolyásolta a FIDE-t. A kongresszus határozatot hozott, hogy januártól minden női sakkosza Polgár-Zsuzsa kivételével — Élő-pontszámához 100-at hozzáírni. Polgár Zsuzsa azért nem kap 100 Élő-pontot, mert Élő-pontszáma kizárólag férfi versenyeken szerepe. Így megszűnik a női és férfisakkosza közötti Élő-pontszám-különbség. Polgár Zsuzsának sem kell szomorkodnia, mert 2500 feletti pontszámával januárban is a világranglista élmezőnyében fog szerepelni. Az pedig, hogy a világbajnoki zónaversenyre nem nevezi a Magyar Sakk Szövetség, nem felel meg a valóságnak. Ezzel és a Polgár-üggyel kapcsolatban Szerényi Sándor, az MSSZ elnöke a következő nyilatkozatot adta:

„Sajnálom, hogy *felreérthető* a Magyar Hírlap december 4-i számában dr. Lakó László főltekár nyilatkozatából az a rész, mely szerint „egyszerűen nem foglalkozunk tovább velük.” Az MSSZ elnöksége eddig is mindent megtett és ezután is mindent megtesz, hogy megoldást találjon a Polgár-lányok versenyzetésével kapcsolatos problémákra. Az olimpia előtt is tárgyalt Polgár Lászlóval Tompa János, a női csapat kapitánya. Ez, ahogy Szaloniki előtt, úgy most sem vezetett eredményre, mert Polgár László olyan feltételeket szabott, amelyek nem lehet teljesíteni. Eltszomorító, hogy Polgár László a nemzeti színek képviselőiteltéletekhez köti. Polgár Zsuzsa zónaversenyen való indulásának az az akadály, hogy egy országból csak öt fő indulhat. Ha Sax Gyulát a FIDE felmenti a részvétel alól, akkor természetesen Polgár Zsuzsát nevezi az MSSZ.”

NB I

1. MTK-VM, 2. Ú. Dózsa, 3. Pécsi MSC

Meglepetésre a hajrában kifáradt a Dózsa, így az egyenletes teljesítményt nyújtó, két idegenbeli mérkőzését is megnyerő MTK-VM lett az őszi első, két pont előnyvel. Eredmények: Réba—MTK-VM 2-3, Honvéd—Debrecen 1-1, FTC—Videoton 1-0, Dózsa—Tatabánya 0-2, Vasas—Siófok 1-2, Haladás—Békéscsaba 2-0, Dunaujváros—ZTE 2-2, Pécs—Eger 3-0. Gyorsérteljes a csapatokról:

MTK-VM: Verebes vezérletével csapattá formálódtak, ez a legnagyobb erőnyük.

Ú. Dózsa: fiatal, fejlődöképes csapat, fejlődöképes csapat, főként idegenben veszélyesek.

Pécs: stílusos együttes, kiváló védelemmel, még Róth nélkül is jók.

Haladás: a jó őszi szereplést vajon megint gyenge tavasz követi?

Tatabánya: remek hajrá, Csapó igazi karmester.

Ferencváros: hajtanak, küzdenek, de nem játszanak.

Honvéd: árnyéka régi önmagának, de tavasszal fölzárkózhatnak.

Videoton: fiatal, küzdöképes csapat, amely néhány évben belül beérhet.

Vasas: kevés örömet okoztak a szurkolóknak, teljesítményük csadós.

Debrecen: összes több tartalma volt az együttesnek, mint korábban.

Békéscsaba: sérülések miatt a végére leengedtek.

Eger: a vártnál több pontot szereztek, de nehéz tavasz vár rájuk.

Réba: méltatlan szereplés, bár a kupában helytálltak.

ZTE: az edzőváltás után már jobban küzdöttek, de így is a kiesés elkerüléséért kell harcolniuk.

Siófok: remek hajrával maradt esélyük a kiesés elkerülésére.

Dunaujváros: csak az elején és a végén voltak első osztályúak. Így gyakorlatilag kiesők.

Az NB I. őszi végeredménye:

1. MTK-VM	15	10	2	28-12	22
2. Ú. Dózsa	15	8	3	23-9	20
3. Pécsi MSC	15	0	4	14-20	20
4. Haladás VSE	15	0	3	4-19	19
5. Tatabánya	15	8	2	23-12	18
6. Ferencváros	15	6	3	14-9	18
7. Bp. Honvéd	15	6	4	22-23	16
8. Videoton	15	6	2	16-14	16
9. Vasas	15	6	2	20-21	14
10. Debrecen	15	5	4	6-20	14
11. Békéscsaba	15	5	6	16-10	12
12. Eger	15	4	4	13-29	12
13. Réba ETO	15	3	5	7-24	11
14. Zalaegerszeg	15	3	5	14-20	11
15. Siófok	15	3	5	13-21	11
16. Dunaujváros	15	1	4	10-31	9